

OCHRANA DĚTÍ BEZ HRANIC: JAK FUNGUJE SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ORGÁNY VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH STÁTECH 2014

Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí
29. 4. 2014 v Brně

Editor: Lukáš Fridrich

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí roku 2015

Tento sborník byl vydán v rámci realizace projektu s názvem Rozvoj partnerství v oblasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí, reg. číslo: CZ.1.04/5.1.00/81.00002, který je spolufinancován z prostředků Evropského sociálního fondu prostřednictvím Operačního programu Lidské zdroje a zaměstnanost a státního rozpočtu.

Tribun EU
2015

ISBN 978-80-263-0998-7

OBSAH

<u>ÚVODNÍ SLOVO</u>	<u>3</u>
<u>NĚKTERÉ ZÁKLADNÍ POJMY MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ</u>	<u>4</u>
<u>ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE S NĚMECKEM</u>	<u>10</u>
<u>JAK FUNGUJE SPOLUPRÁCE S RAKOUSKEM</u>	<u>18</u>
<u>ZKUŠENOSTI SE SPOLUPRACÍ S POLSKEM</u>	<u>24</u>
<u>SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝM ORGÁNEM NA SLOVENSKU</u>	<u>30</u>
<u>ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE SE SPOJENÝM KRÁLOVSTVÍM, RESP. ANGLIÍ A WALESEM</u>	<u>37</u>
<u>ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE SE ŠPANĚLSKEM</u>	<u>45</u>
<u>ZKUŠENOSTI SE SPOLUPRACÍ S ITÁLIÍ</u>	<u>51</u>
<u>ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE S FRANCÍÍ</u>	<u>57</u>

ÚVODNÍ SLOVO

LUKÁŠ FRIDRICH

Konference „Ochrana dětí bez hranic: Jak funguje spolupráce s partnerskými orgány v e vybraných e vropských státech“ k onaná dne 29. 4. 2 014 je j ednou z aktivit pr ojektu financovaného Ev ropským so ciálním fondem s náz vem R ozvoj partnerství v o blasti mezinárodní spolupráce na Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí.¹ Tato p ublikace slouží jako sborník příspěvků prezentovaných v rámci uvedené konference.

Konference byla pořádána v návaznosti na několikadenní stáže zaměstnanců Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí na ústředních orgánech vybraných států uskutečněné v rámci sekce 3 projektu. V průběhu roku 2013 navštívili odborní referenti partnerské orgány Francie, Itálie, Rakouska, Německa, Polska, Slovenska, Španělska a Velká Británie. Státy byly vybrány podle četnosti řešených případů nebo s ohledem na problematickou spolupráci partnerských orgánů - stáž tak měla přispět k zlepšení vzájemné spolupráce.

Konferenci Úřad organizoval za účelem předání informací o spolupráci s ústředními orgány navštívených států, zvláštnostech a specifikách jednotlivých států, a dále se záměrem přenést dobrou praxi v oblasti sociálně-právní ochrany dětí ze zahraničí do České republiky. Konference byla určena pro odbornou veřejnost - zaměstnance orgánů sociálně-právní ochrany dětí, se kterými Úřad spolupracuje nejčastěji, a pro neziskové organizace zabývající se danou problematikou.

První příspěvek sborníku obecně charakterizuje jednotlivé typové agendy a popisuje postup Úřadu při jejich vyřizování. Na tento obecný úvod v další části sborníku navazují příspěvky týkající se spolupráce s konkrétními partnerskými orgány. Podrobněji jsou zde vysvětleny specifika spolupráce s jednotlivými státy.

Sborník má sloužit jako informační materiál, který poukazuje na rozdílnou úroveň spolupráce jednotlivých států s Úřadem, a to i přes totožnou unijní právní úpravu. Příspěvky též upozorňují na zvláštnosti konkrétních států, jež mohou mít dopad na praktické řešení případů ve vztahu k těmto státům.

Publikace je určena odborné veřejnosti, která se při výkonu své činnosti setkává s rodičovskými konflikty s přeshraničním prvkem. Obsažené informace mohou posloužit k poskytnutí kvalitnějších služeb klientům.

¹registrační číslo projektu: CZ.1.04/5.1.00/81.00002., více informací o projektu naleznete na webu Evropského sociálního fondu v ČR, dostupné z <http://www.esfcr.cz/modules/projects/index.php?lang=1>. Podrobnější informace o projektu a aktivitách proběhlých v rámci jeho jednotlivých sekcí naleznete též na webu Úřadu: <http://www.umpod.cz/urad/rozvoj-partnerstvi-v-oblasti-mezinarodni-spoluprace/>.

NĚKTERÉ ZÁKLADNÍ POJMY MEZINÁRODNĚPRÁVNÍ OCHRANY DĚTÍ

MARKÉTA NOVÁKOVÁ

Cílem tohoto příspěvku je podat základní přehled o činnostech Úřadu pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) a o jeho agendách a seznámení se základními pojmy, které se budou u o bjeovat v dalších příspěvcích o stážích u zahraničních partnerů. Stáže u zahraničních orgánů, které zaměstnanci Úřadu v rámci p rojektu a bsolvovali, b yly v ždy zaměřeny na uvedené agendy. V dalších příspěvcích zaměstnanců Úřadu budou představena specifika každé země, na něž byly stáže zaměřeny.

Všechna níže uvedená témata jsou zpracována pouze velmi rámcově a každé z nich by si nepochybně zasloužilo podrobnější rozbor.

Agendy zpracovávané Úřadem lze rozdělit do následujících skupin:

1. Vymáhání výživného
2. Mezinárodní únosy dětí
3. Další činnosti související s mezinárodněprávní ochranou dětí (prošetřování poměru repatriace)
4. Mezinárodní osvojení

Protože příspěvky přednesené na konferenci se mezinárodnímu osvojení nevěnovaly, nebudou zde ani základní pojmy z této oblasti zmiňovány.

SYSTÉM SPOLUPRÁCE

Mezinárodní spolupráce v oblasti sociálněprávní ochrany dětí probíhá na zejména základě řady mezinárodních smluv a unijních nařízení. Úřad působí především jako **ústřední orgán** České republiky podle těchto smluv a jako takový komunikuje s ústředními orgány dalších států. Úřad spolupracuje samozřejmě i s vnitrostátními subjekty veřejné moci stejně jako ústřední orgány v zahraničí spolupracují s obdobnými subjekty v e své z emi. C estou ústředních orgánů je pak veškerá spolupráce zprostředkovávána.

Úřad vyřizuje případy „oběma směry“, tzn. zabývá se právní pomocí pro osoby žijící v České republice, kteří se něčeho domáhají v zahraničí, stejně jako je nápomocen na základě žádosti osob žijících v cizině, kteří se domáhají něčeho v České republice.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

VÝŽIVNÉ

V rámci Evropské unie je výživné vymáháno podle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci v e věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“). Mimo Evropskou unii je široce rozšířeným nástrojem upravujícím administrativní spolupráci při vymáhání výživného Úmluva o vymáhání výživného v cizině, publikovaná vyhláškou ministra zahraničních věcí a č. 33/1959 Sb.

Podle současné unijní právní úpravy si oprávněná osoba (např. nezletilé dítě zastoupené rodičem, jemuž je svěřeno do péče) může zvolit soud, v němž se bude domáhat stanovení výživného. Návrh na stanovení nebo úpravu výživného může podat buď k soudu v místě svého obvyklého bydliště anebo v místě obvyklého bydliště odpůrce (povinného). Naopak povinný (např. rodič, který žádá snížení výživného) může návrh na snížení výživného podat pouze ve státě, v němž žije odpůrce (tedy např. dítě). Touto právní úpravou se posiluje postavení slabšího subjektu v řízení.²

K vymáhání výživného z ciziny je třeba předložit řadu dokladů. Za současné situace je účastníkům s přípravou dokladů nápomocen zdarma soud. Jakmile jsou doklady s potřebnými překlady vyhotoveny, Úřad je zasílá partnerskému ústřednímu orgánu v cizině, který při vymáhání výživného postupuje podle svého právního řádu.

MEZINÁRODNÍ ÚNOSY DĚTÍ

Prameny práva

V naprosté většině případů se jedná o rodičovské únosy dětí, kdy jeden z rodičů bez souhlasu rodiče dítě protiprávně přemístí ze státu obvyklého bydliště dítěte do jiného státu nebo je v jiném státě zadrží.

Hlavním mezinárodněprávním nástrojem, který se v těchto případech použije, je haagská Úmluva o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí z 25. 10. 1980, publikovaná sdělením Ministerstva zahraničních věcí č. 34/1998 Sb. (dále jen „únosová úmluva“). V rámci Evropské unie (s výjimkou Dánska) je použitelné nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis“).

² Čl. 3 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností

V českém právním řádu je pro posuzování mezinárodních únosů dětí významné ustanovení § 877 občanského zákoníku, které výslovně uvádí určení bydliště dítěte jako významnou záležitost pro dítě.

Zvláštní procesní úpravu řízení o navrácení dítěte lze nalézt v § 478 a násl. zákona 292/2013 Sb. o zvláštním řízení soudním (dále jen „z.ř.s.“).

Základní pojmy

Označení „únos“ únosová úmluva používá pouze v názvu; v celém textu je pak používáno pouze označení „protiprávní přemístění“ či „protiprávní zadržení“ dítěte. Jedná se o situaci, kdy je jednostranně jedním z rodičů porušeno právo péče, které má i druhý rodič. Pro účely únosové úmluvy "právo péče o dítě" zahrnuje práva vztahující se k péči o osobu dítěte a zejména právo určit místo pobytu dítěte. V českém právu je určení bydliště dítěte považováno za významnou záležitost pro dítě, o níž rozhoduje soud v případě, že se na ní rodiče nedohodnou anebo vyloučil-li jeden rodič z rozhodování o ní druhého rodiče (§ 877 občanského zákoníku).

Dalším z základním pojmem mezinárodního únosového práva je pojem **obvyklého bydliště** dítěte. Ačkoli není pojem nikde definován, lze nově vycházet i z § 80 zákona č. 89/2012 Sb., občanského zákoníku, který podává definici bydliště:

(1) Člověk má bydliště v místě, kde se zdržuje s úmyslem žít tam s výhradou změny okolností trvale; takový úmysl může vyplývat z jeho prohlášení nebo z okolností případu. Uvádí-li člověk jako své bydliště jiné místo než své skutečné bydliště, může se každý dovolat i jeho skutečného bydliště. Proti tomu, kdo se v dobré víře dovolá uvedeného místa, nemůže člověk namítat, že má své skutečné bydliště v jiném místě.

(2) Nemá-li člověk bydliště, považuje se za ně místo, kde žije. Nelze-li takové místo zjistit, anebo lze-li je zjistit jen s neúměrnými obtížemi, považuje se za bydliště člověka místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy. Tato definice je blízká i definici po dané So udním dvorem Evropské unie v rozsudku z 2. 4. 2009 ve věci C-523/07.

Pojem obvyklé bydliště musí být vykládán v tom smyslu, že toto bydliště odpovídá místu, které vykazuje určitou integraci dítěte v rámci sociálního a rodinného prostředí. Za tímto účelem musí být přihlédnuto zejména k trvání, pravidelnosti, podmínkám a důvodům pobytu na území členského státu a přestěhování rodiny do tohoto státu, ke státní příslušnosti dítěte, k místu a podmínkám školní docházky, k jazykovým znalostem, jakož i k rodinným a sociálním vazbám dítěte v uvedeném státě. Vnitrostátnímu soudu přísluší určit místo obvyklého bydliště dítěte s přihlédnutím ke všem konkrétním skutkovým okolnostem v každém jednotlivém případě.

Procesní otázky

Řízení o navrácení nezletilého dítěte ve věcech mezinárodních únosů dětí u českého soudu je upraveno v § 478 - 491 zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních. Je upravena koncentrovaná místní příslušnost, kdy k řízení je v 1. stupni příslušný Městský soud v Brně a pro odvolací řízení je příslušný Krajský soud v Brně.

Řízení o navrácení vykazuje řadu zvláštností, jako např. pevně stanovené lhůty pro jednotlivé úkony soudů.³ V řízení je také vyloučeno dovolání. V zájmu ochrany nezletilého dítěte a jeho možnosti být nadále v blízkém kontaktu s rodičem, který dítě unesl, přistupují české soudy často k nařízení záruk ve smyslu § 489 odst. 2 z.ř.s.

Důvody pro nenavrácení dítěte

Ačkoli základním cílem únosové úmluvy je dosáhnout navrácení dítěte, existují výjimečné důvody, pro něž nelze návrat dítěte nařídit.

Návrat se nenařizuje, pokud se v řízení prokáže, že navrhovatel nevykonával právo péče o dítě, dítě je starší 16 let, dítě s návratem nesouhlasí a dosáhlo věku a stupně vyspělosti, v němž je vhodné přihlížet k jeho stanoviskům. Pokud od doby protiprávního přemístění či zadržení dítěte do podání návrhu k příslušnému soudnímu orgánu uplynula doba delší než 1 rok, nařídí se navrácení dítěte, prokáže-li se, že dítě se nesžilo se svým novým prostředím.

Nejdiskutovanějším důvodem nenavrácení dítěte je situace, kdy ten, kdo nesouhlasí s navrácením dítěte, prokáže, že pro dítě existuje návratem vážné nebezpečí fyzické nebo duševní újmy nebo nesnesitelné situace. Dítě by se také nemělo vracet, pokud by mu návratem byla ohrožena jeho lidská práva a zásadní svobody.

Únos dítěte z ČR

S únosem dítěte z obvyklého bydliště v České republice se Úřad setkává častěji než s opačnými případy. V této oblasti v konzultační rovině často pracuje s pr eventivními opatřeními, kdy doporučuje rodičům, aby se v případě neshody o určení místa bydliště obraceli se svými návrhy na soud. Jde o podání návrhu na zákaz vycestování anebo na udělení souhlasu soudu s vystěhováním dítěte.

Pokud již k protiprávnímu přemístění či zadržení dítěte v cizině dojde, Úřad je nápomocen rodiči, který usiluje o navrácení dítěte, s přípravou dokladů k podání žádosti o navrácení a žádost poté předává ústřednímu orgánu země, v níž se dítě zdržuje. Samotné řízení o navrácení dítěte před zahraničním soudem probíhá podle tamních procesních předpisů a může být upraveno zcela jinak než v českém právním řádu, např. v některých státech není

³ Např. § 487 odst. 1, § 489 odst. 1 a § 490 odst. 1 a 2 zákona č. 292/2013 Sb. o zvláštních řízeních soudních

dána koncentrovaná příslušnost soudů, v některých státech navrhovatele v soudním řízení zastupuje přímo ústřední orgán anebo některý jiný státní orgán atd.

PROŠETŘENÍ POMĚRŮ

Úřad může na základě některých nástrojů mezinárodního či unijního práva získávat informace o osobách žijících v jiném státě. Zjišťování se týká zejména poměrů povinných osob při vymáhání výživného⁴ (adresa povinného, majetkové poměry povinného). Nejčastěji používaným postupem je zjišťování informací o dítěti⁵ (adresa dítěte, sociální poměry dítěte). Přes existující mezinárodněprávní závazky států však konkrétní úspěšnost při zjišťování informací záleží na kvalitě spolupráce s tamními orgány a mnohdy i na vnitrostátních předpisech týkajících se ochrany osobních údajů.

„Repatriace“ nebo situace dítěte - cizího státního občana v jiné než domovské zemi

V praxi Úřadu je pojmem „repatriace“ obecně označováno řešení situace nezletilého občana jednoho státu nacházejícího se na území jiného státu.

Základním předpokladem je, že odpovědnost rozhodnout o dítěti je na státu **obvyklého bydliště** dítěte. I v těchto situacích je nezbytně nutné řídit se nejlepším zájmem dítěte, který je rozhodující pro to, zda bude dítě ponecháno v zemi, v níž se nachází, anebo se vrátí do země, jejímž státním občanem dítě je.

Při řešení „repatriací“ se nejčastěji setkáváme se dvěma postupy upraveným i unijním právem:

- 1) Umístění dítěte do pěstounské péče nebo ústavní výchovy v jiném státě je upraveno čl. 56 Nařízení Brusel II bis. Protože umístění dítěte do pěstounské péče nebo ústavní výchovy vyžaduje ingerenci orgánů veřejné moci, je v rámci tohoto postupu vyžadována konzultace a následný souhlas příslušného orgánu toho státu, do něhož má být dítě umístěno. Souhlas ani konzultace nejsou vyžadovány, pokud by dítě mělo být svěřeno do péče jiné osoby než rodiče mimo systém pěstounské péče. Není bez významu, že současné české právo neumožňuje umístění dítěte s obvyklým bydlištěm v České republice do pěstounské péče osoby žijící mimo území České republiky.⁶

⁴ Čl. 53 nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech výživovacích povinností

⁵ Čl. 55 nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000

⁶ § 962 odst. 1 občanského zákoníku

- 2) Ve výjimečných případech mohou soudy přenést svoji mezinárodní příslušnost k vhodněji umístěnému soudu v jiném státě, jak stanoví čl. 15 Nařízení Brusel II bis. Příslušnost může být přenesena pouze k soudu ve státě, k němuž má dítě zvláštní vztah, tedy např. dítě je jeho státním příslušníkem, stát je novým nebo bývalým obvyklým bydlištěm dítěte, nebo je obvyklým bydlištěm některého z rodičů. Současně musí být přenesení příslušnosti v zájmu dítěte. Přijetí příslušnosti soudem záleží na jeho uvážení a není povinností soudu přenesení příslušnosti akceptovat.

ZÁVĚR

Závěrem lze dodat, že oblast činnosti Úřadu je poměrně široká. Pro úspěšné naplňování úkolů daných mezinárodněprávními i unijními nástroji je nezbytně nutná dobrá spolupráce mezi dvěma ústředními orgány těchto států. Ke zlepšení spolupráce, k jejímu lepšímu fungování a k lepšímu porozumění pro specifika jednotlivých států sloužily stáže, o nichž budou pojednávat další články v tomto sborníku.

ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE S NĚMECKEM

ROMANA ROGALEWICZOVÁ

ÚVOD

Německo je po Slovensku druhým nejčastějším státem, s nímž při své činnosti přichází Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) do styku. Nejvíce případů je řešeno v oblasti vymáhání výživného ze zahraničí. Poměrně početnou agendu tvoří i žádosti o prošetření sociálních poměrů v Německu. Každý rok je řešeno také několik případů mezinárodních únosů dětí do Německa nebo z Německa do České republiky. Výjimkami nejsou samozřejmě ani žádosti o umožnění realizace styku s dítětem, ale těchto případů bývá řádově do desítky ročně. Přibližně stejný počet případů napadne každý rok v oblasti vymáhání výživného pro oprávněné žijící v Německu a ve věcech prošetření poměrů dětí žijících v České republice ze strany německých orgánů.

STÁŽ

Stáž v Německu se konala ve dnech 30. 7. až 2. 8. 2012. Ačkoliv německý ústřední orgán Bundesamt für Justiz je hlavním zahraničním partnerem Úřadu v projektu Rozvoj partnerství a spolupráce na Úřadě, neproběhla stáž přímo u tohoto úřadu. Na jeho doporučení jsme absolvovali stáž částečně v Berlíně, kde jsme se setkali se zástupci instituce Mediation in internationalen Kindschaftskonflikten a zúčastnili se pravidelného kontaktního setkání pracovní skupiny tzv. Berlínského modelu, tedy schůzky soudců, advokátů, sociálních pracovníků, poradců, soudních znalců a opatrovníků, s nimiž jsme rozebírali postup soudu a ostatních zúčastněných subjektů v řízeních o péči o dítě u soudu pro rodinné věci Berlín Pankow/Weißensee. Druhá část stáže se uskutečnila v Mnichově, kde jsme měli schůzku se soudci soudu pro rodinné věci v Mnichově, s advokátkami, které se zabývají rodinným právem, navštívili jsme jedno z poradních míst a koordinační centrum pro opatrovníky, které sdružuje všechny osoby, které vykonávají funkci opatrovníka dítěte v konfliktních rodičovských sporech.

ÚSTŘEDNÍ ORGÁN

Ústředním orgánem v Německu je Bundesamt für Justiz se sídlem v Bonnu. Jedná se o spolkový nadřízený úřad podřízený Spolkovému ministerstvu spravedlnosti⁷. Pro Úřad je stálým partnerem oddělení druhé, které se zabývá mezinárodním právem soukromým. V rámci tohoto oddělení fungují dva samostatné referáty - jeden pro vymáhání výživného ze

⁷Organisation. *Bundesamt für Justiz* [online]. [citováno 15. 2. 2014]. Dostupné z: https://www.bundesjustizamt.de/DE/BfJ/Organisation/Organisation_node.html.

zahraničí a do zahraničí, druhý pro řešení mezinárodních únosů a realizaci styku s dětmi a pro řešení ostatních otázek, kam spadá mimo jiné prošetřování místa pobytu a prošetřování sociálních poměrů.

Bundesamt für Justiz je z našich zkušeností poměrně spolehlivým partnerským orgánem, zpravidla dodržuje stanovené lhůty, pravidelně posílá zprávy o aktuálních stavech případů, na dopisy pravidelně reaguje.

VÝŽIVNÉ

Německo i Česká republika jsou členskými státy Evropské unie, vymáhání v výživného t edy probíhá podle nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“). Pouze je-li výživné vymáháno na základě rozsudku, který byl vydán před vstupem České republiky do Evropské unie, vymáhá se na základě newyorské Úmluvy o vymáhání výživného v cizině a haagské Úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti.

V počtu případů týkajících se vymáhání výživného se Německo tradičně řadí mezi nejčastější partnery Úřadu. Spolupráce je však velmi kvalitně navázána a při vymáhání výživného z Německa se nevyskytují závažnější problémy. Kromě výše zmíněného ústředního orgánu Bundesamt für Justiz figuruje ve starších případech vymáhání výživného z Německa, zahájených před rokem 2003, ještě jeden partnerský orgán, a to Deutsches Institut für Jugendhilfe und Familienrecht (dále jen „DIJUF“). Vzhledem k tomu, že se jedná o soukromý subjekt, není jeho činnost bezplatná a z vymoženého výživného byla s trhávana částka 3 % jako odměna institutu, u novějších případů pak dokonce 10 %. I z tohoto důvodu byla spolupráce s DIJUF ukončena, resp. staré případy, které byly zahájeny, jsou nadále řešeny jeho prostřednictvím, ale od roku 2003 jsou všechny nově zahájené případy vymáhání výživného z Německa řešeny výlučně prostřednictvím Bundesamt für Justiz. V případech vymáhání výživného pro oprávněné žijící v Německu Úřad od roku 2013 opět přijímá žádosti zaslané prostřednictvím DIJUF a vymáhání zahajuje.

V roce 2011 bylo z Německa vymoženo na výživném 5.385.000,- Kč, v roce 2012 to bylo 5.474.000,- Kč a v roce 2013 již 6.185.000,- Kč. Ve vymáhání výživného z České republiky do Německa je trend opačný, zatímco v roce 2011 bylo vymoženo 167.000,- Kč, v roce 2012 šlo o 101.000,- Kč a v roce 2013 pouze o 70.000,- Kč.

Při vymáhání výživného z Německa je potřeba upozornit na několik zvláštností. Jedná se především o skutečnost, že německé právo započítává na vyživovací povinnost rodiče v Německu přiznaný příspěvek na dítě (tzv. Kindergeld). Toto vyplývá přímo z ustanovení § 1612b německého občanského zákoníku (Bürgerliches Gesetzbuch, dále jen BGB):

„Pokrytí potřeby přídavkem na dítě

- (1) *Přídavek na dítě připadající na dítě se použije k pokrytí jeho potřeby:*
- a. polovinou, pokud rodič plní svoji výživovací povinnost péčí o dítě;*
 - b. ve všech ostatních případech v plné výši.*

V tomto rozsahu se snižuje potřeba dítěte.

- (2) *Je-li přídavek na dítě zvýšen z důvodu zohlednění, že dítě není společné, nezohledňuje se rozsah zvýšení na snížení potřeby dítěte.“*

V praxi se objevují problémy v případech, kdy rodiče (obvykle matky) dětí žijících v České republice se dohodnou s druhým rodičem žijícím v Německu, že nebudou pobírat přídavek na dítě v České republice, ale požádá si o něj druhý rodič v Německu a bude peníze dítěti do České republiky zasílat. Pokud tento rodič potom neplní řádně svoji výživovací povinnost a je zahájeno vymáhání výživného, přídavek na dítě, který druhý rodič zaslal z Německa, se na výživovací povinnost započítává a obvykle je výživné dokonce přeplaceno, protože v Německu vyplácený přídavek na dítě je často vyšší než samotné stanovené výživné (na první a druhé dítě představuje částku 184,- € měsíčně, na třetí dítě částku 190,- € měsíčně a na čtvrté a každé další dítě částku 215,- € měsíčně). Nárok na výplatu přídavku na dítě má prakticky každý v Německu žijící rodič⁸. Pokud však i matka dítěte žijícího v České republice splní podmínky a může si v Německu o přídavek na dítě požádat (např. v Německu pracuje), polovina vypláceného přídavku na dítě se započítává na výživovací povinnost otce (viz ustanovení § 1612b odst. 1 písm. a) BGB).

Na tuto skutečnost je tedy dobré české matky upozorňovat - nejen, že pobíráním přídavku na dítě v Německu se připraví o možnost žádat o přídavek na dítě v České republice (nejsou vyloučeny ani případy, kdy si o přídavek požádá v Německu žijící otec a nezasílá ho dítěti, ale ponechává si ho pro vlastní potřebu), ale současně je tím i hrazena výživovací povinnost otce. Pokud tedy otec neplatí výživné dobrovolně, německý ústřední orgán uhrazený přídavkem na dítě započte na výživovací povinnost a dlužné výživné vymáhat nebude.

Další zvláštností německého práva je tzv. tabulkové výživné. Výživovací povinnost rodiče je stanovována podle tzv. Düsseldorfských tabulek. Výživné je určeno v závislosti na příjmu rodiče a věku dítěte. Düsseldorfské tabulky však nejsou závazné, v praxi tak může docházet k odchýlkám, nicméně nejnižší částka Düsseldorfských tabulek je současně nejnižším výživným, které lze uložit.

⁸ Bližší informace k německému přídavku na dítě je možné nalézt např. pod tímto odkazem: <http://www.kindergeld.org/>.

Tabulka č. 1: Aktuální Düsseldorfská tabulka⁹

Čistý příjem povinného čáстка v €	Věkové skupiny v letech				Procenta
	0-5	6-11	12-17	od 18	
do 1.500	317 €	364 €	426 €	488 €	100
1.501 až 1.900	333 €	383 €	448 €	513 €	105
1.901 až 2.300	349 €	401 €	469 €	537 €	110
2.301 až 2.700	365 €	419 €	490 €	562 €	115
2.701 až 3.100	381 €	437 €	512 €	586 €	120
3.101 až 3.500	406 €	466 €	546 €	625 €	128
3.501 až 3.900	432 €	496 €	580 €	664 €	136
3.901 až 4.300	457 €	525 €	614 €	703 €	144
4.301 až 4.700	482 €	554 €	648 €	742 €	152
4.701 až 5.100	508 €	583 €	682 €	781 €	160

V Německu je možné zvolit mezi pevným a dynamickým stanovením výživného. V případě pevného stanovení výživného je dána pevná částka, kterou je povinný rodič povinen hradit až do doby, kdy je vydáno rozhodnutí o změně vyživovací povinnosti. V případě dynamického stanovení výživného se výživné stanoví jako procentní sazba částky minimální potřeby dítěte (ta vyplývá ze zákona o daních z příjmů a odvozuje se od částky životního minima) a mění se tedy vždy od měsíce, kdy dítě přechází do vyšší věkové skupiny (tzn. v 6, 12 a 18 letech), nebo dojde-li ke změně částky životního minima stanovené zákonem.

Nejčastějšími problémy, s nimiž se při vymáhání výživného z Německa setkáváme a které současně představují důvody, proč se nedaří výživné vymáhat, jsou omezení v možnostech výkonu rozhodnutí. Mnohá z těchto opatření jsou obdobná nebo stejná, jaká existují v České republice, neboť ale oprávnění často nejsou důvěrně seznámeni ani s českým právem, nemají pro neúspěch ve vymáhání z těchto důvodů často pochopení.

Jedním z těchto důvodů je tzv. nezabavitelná hranice. Jedná se o částku měsíčního příjmu, kterou povinnému nelze výkonem rozhodnutí zabavit a pokud jeho disponibilní příjem leží

⁹DüsseldorfferTabelleaus dem Jahr 2013. [online]. Die Präsidentin des Oberlandesgerichts Düsseldorf, © 2014 [citováno 10. 3. 2014]. Dostupné z: <http://www.olg-duesseldorf.nrw.de/infos/Duesseldorffer_tabelle/Tabelle-2013/index.php>. V roce 2014 k aktualizaci Düsseldorfských tabulek nedošlo; k tomu blíže DüsseldorfferTabelle 2013/2014 – Unterhaltstabelle [online]. www.unterhalt.net, © 2006 - 2014 [citováno 10. 3. 2014]. Dostupné z: <<http://www.unterhalt.net/duesseldorffer-tabelle.html>>.

pod touto hranicí, není možné ani zahájit samotné exekuční řízení. Aktuálně tato nezabavitelná částka představuje 1.049,99,-- €. U vyšších příjmů se u nezabavitelné částky zohledňuje i počet vyživovaných osob. V praxi to znamená, že je-li měsíční čistý příjem povinného nižší než stanovená částka, není možné z tohoto příjmu zabavit nic. Bez omezení je možné provádět srážky z příjmů vyšších než 3.203,67,-- € bez ohledu na počet vyživovaných osob¹⁰.

Dalším z častých problémů komplikujících vymáhání výživného je insolvenční řízení vedené proti povinnému. Vyhlásí-li povinný úpadek, veškeré výživné splatné před zahájením insolvenčního řízení, se stává součástí podstaty a je možné je uhradit pouze v rámci uspokojení z majetkové podstaty, nebo v průběhu následujících let z činnosti úpadce. Fyzické osoby nejčastěji v Německu ale využívají institut oddlužení, tj. pokud v průběhu soudem stanovené zkušební lhůty prokážou, že řádně pracovaly (nebo se alespoň snažily najít práci), v mezích svých možností se snažily uspokojit věřitele a nevytvářely další dluhy, po uplynutí zkušební doby jim soud nesplacené pohledávky přihlášené do insolvenčního řízení promine. V praxi se tedy čeští věřitelé uspokojení pohledávek na výživném přihlášených do insolvenčního řízení obvykle nikdy nedočkají. A zpravidla otcové, kteří jsou v insolvenčním řízení, nejsou schopni platit ani další běžné výživné.

Obvyklým institutem, který je v Německu využíván, je i tzv. prohlášení o majetku. Německé zákony však stanovují poměrně přísné lhůty, v nichž je možné požadovat takové prohlášení žádat, a zkrátit tyto lhůty lze pouze v situacích, kdy je dostatečně prokázáno, že se ekonomická situace povinného zásadně změnila. Zpravidla tak dochází k situacím, kdy čeští oprávnění tvrdí, že povinný má vysoké příjmy, nebo nabytí majetek, nebo si žije nad poměry (obvykle tato tvrzení zakládají buď na informacích od společných známých, nebo na informacích zjištěných na sociálních sítích, nebo se o jejich pravdivosti osobně přesvědčili), ovšem povinného v Německu není možné vyzvat k novému prohlášení o majetku, neboť ještě neuplynula potřebná lhůta a informace nejsou ověřitelné z veřejných zdrojů (často proto, že povinný pracuje na černo, majetek eviduje na příbuzné, nebo osoby blízké, apod.).

ÚNOSY

Německo je smluvním státem haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí (dále jen „Únosová úmluva“) ze dne 25. 10. 1980. V případě únosů dětí z České republiky do Německa a naopak se tedy postupuje podle Únosové úmluvy a jelikož je Německo rovněž členským státem Evropské unie, použije se i nařízení č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznavání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel IIbis“).

¹⁰Pfändungstabelle ab 1. 7. 2013 bis 30. 6. 2015 nach § 850c ZPO [online]. bafoeg-aktuell.de, © 2006 – 2014 [citováno 18. 2. 2014]. Dostupné z: <<http://www.bafoeg-aktuell.de/recht/pfaendungstabelle.html>>.

Úřad řeší každý rok přibližně do pěti případů únosů z České republiky do Německa a naopak. V roce 2013 se jednalo o 6 případů únosů dětí do Německa a nebyl řešen žádný případ únosu dítěte z Německa do České republiky. Je však nutno připomenout, že jsou pravidelně konzultovány s rodiči situace, kdy mezinárodní únos dítěte hrozí, nebo k němu došlo, ale rodiče se rozhodnou situaci řešit jinou cestou než prostřednictvím Úřadu.

V případech, kdy dojde k únosu dítěte z České republiky do Německa je nutné spolu s návrhem na navrácení dítěte odeslat plnou moc pro německý ústřední orgán a co nejvíce dokladů o tom, že dítě mělo v České republice skutečně své obvyklé bydliště (tedy potvrzení školky nebo školy, potvrzení dětského lékaře, potvrzení o návštěvě zájmových kroužků, apod.). Německý ústřední orgán ověří nebo zjistí aktuální místo pobytu dítěte, poté kontaktuje orgán péče o dítě v místě, kde se dítě nyní nachází, který kontaktuje rodiče, informuje ho o tom, že se dopustil protiprávního jednání a vyzve jej k dobrovolnému navrácení dítěte do České republiky. Rovněž jej poučí o dalším postupu, pokud k návratu ne dojde. Pokud se rodič s dítětem do České republiky nechce vrátit, nabízí německý ústřední orgán zprostředkování mediace ve spolupráci s německým sdružením mediátorů MiKK (MediationbeiiinternationalenKindschaftskonflikten¹¹). Tuto mediaci si rodiče musí zaplatit, není poskytována bezplatně. Mediaci zprostředkovanou MiKK zajišťují vždy dva mediátoři, jeden muž a jedna žena, z nichž jeden je právník a jeden psycholog a jeden z nich obvykle je buď Čech, nebo mluví česky a zná české prostředí. Tím má být zajištěno vyrovnané postavení stran při mediaci, aby ani jedna nebyla znevýhodněna.

Pokud rodiče mediaci nevyužijí, nebo i přes mediační jednání nedojde k navrácení dítěte do České republiky, německý ústřední orgán jménem navrhovatele podá k místně příslušnému německému soudu návrh na navrácení dítěte. V tomto řízení rodiče nezastupuje přímo německý ústřední orgán, ale advokát, kterého k zastupování ústřední orgán zmocní. Německý ústřední orgán jménem rodiče-navrhovatele podává případně opravné prostředky a návrh na výkon rozhodnutí o navrácení dítěte, pokud nedojde k dobrovolnému navrácení.

Návratové řízení podléhá soudním poplatkům, které nese navrhovatel. V Německu je možné požádat o poskytnutí bezplatné právní pomoci, v jejímž rámci je přiznáno i osvobození od soudních poplatků. Zda bezplatná právní pomoc bude žadateli poskytnuta či nikoliv, je posuzováno jednak z hlediska finanční situace žadatele, jednak z hlediska naděje žadatele na úspěch v řízení. V návratových řízeních je bezplatná právní pomoc žadatelům z České republiky zpravidla přiznávána.

STYK

V Německu existuje speciální úprava, pokud mezi rodiči dochází k neshodám ne bo komplikacím při výkonu práva styku. V těchto případech má soud možnost ustanovit dítěti

¹¹ Bližší informace o tomto sdružení je možné najít pod tímto odkazem: <<http://www.mikk-ev.de/>>.

tzv. o patrovníka pr o s tyk (podle u stanovení § 1 684 o dst. 3 B GB), k terý pl ní úl ohu zprostředkovatele mezi rodiči a má možnost rozhodovat o tom, kdy a kde bude dítě mezi rodiči předáno, nebo dokonce kde s ním může rodič, který je ke styku oprávněný, dobu vyhrazenou pro styk strávit¹².

Poměrně obvyklý je v Německu rovněž asistovaný styk, který bývá nařízen a využíván především v situacích, kdy se dítě s rodičem delší dobu nevidělo, nebo ho vůbec nezná, a potřebují nejprve navázat vzájemný vztah, případně u velmi malých dětí, nebo v situacích, kdy mezi rodičem a dítětem jsou velmi špatné vztahy (bud' z důvodu manipulace druhým z rodičů, nebo z důvodu předchozích negativních zkušeností ze společného života). V Německu funguje rozsáhlá síť poradenských center, které tyto služby poskytují. Současně s asistovaným s tykem však vždy probíhá i poradenství a příslušné centrum se snaží naučit rodiče, jak se s dítětem chovat o samotě, aby mohl postupně probíhat styk i bez dohledu.

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Provedení sociálního šetření je možné v Německu žádat na základě čl. 55 nařízení Brusel IIbis.

Žádost o zprostředkování šetření se prostřednictvím Úřadu zasílá německému ústřednímu orgánu Bundesamt für Justiz, který žádost postoupí místně příslušnému orgánu péče o děti v místě, kde se dítě zdržuje. Než dojde k samotnému provedení sociálního šetření a zpráva je odeslána zpět na ústřední orgán a pak přeposlána zpět na Úřad, uplyne průměrně šest až osm týdnů.

Bez problémů zprostředkovává německý ústřední orgán šetření v situacích, kdy se dítě zdržuje v Německu, ovšem ne častěji, než jednou za půl roku. V případě, že se jedná o prošetření poměrů pro účely zprávy pro český soud, který nad výchovou dítěte nařídil dohled, jsou německé orgány ochotny provést šetření pouze jednou, poté již požadují, aby český soud přenesl svou pravomoc ve věci nezletilého dítěte na německý soud (dle čl. 15 nařízení Brusel IIbis).

Problémy nastávají v situacích, kdy je žádáno prošetření poměrů u dospělé osoby, která nemá dítě v péči. Například pokud dítě jezdí do Německa navštěvovat jednoho z rodičů a druhý rodič se domnívá, že v době návštěvy je s dítětem špatně zacházeno, nebo že rodič nemá vhodné podmínky pro péči o dítě v době styku. Takové sociální šetření německé orgány zpravidla neprovádějí, nabízejí však provedení šetření v době, kdy je dítě v Německu na návštěvě. Klíčovou podmínkou tedy je přítomnost dítěte. Jedinou výjimkou jsou situace, kdy je prošetření poměrů žádáno pro účely povolení prázdninového pobytu dítěte, které se nachází v České republice v ústavním zařízení. V těchto situacích nedělají německé orgány

¹² Což může sloužit i jako preventivní opatření v případě obav z případného únosu dítěte.

žádné problémy a šetření pravidelně zprostředkují. Důležité však je o provedení tohoto šetření žádat s dostatečným časovým předstihem, a to alespoň dvouměsíčním.

Pokud nejde o mimořádné a krizové situace, jsou sociální šetření prováděná v rodinách obvykle ohlášená. K neohlášeným návštěvám se přistupuje zpravidla v případech, kdy rodina je orgánem péče o děti dlouhodobě sledována a v péči o děti jsou opakovaně shledávány nedostatky.

OSTATNÍ

Praktické problémy mohou nastat, pokud v Německu žijící rodič má svěřené dítě do péče rozhodnutím českého soudu. Německé rodinné právo totiž nezná pojem rodičovská odpovědnost, klíčovým pojmem zde je rodičovská péče. Rodiče v Německu mohou vykonávat společnou rodičovskou péči, anebo je rodičovská péče přenesena výhradně na jednoho z rodičů. Druhý rodič je tak pouze oprávněn a povinen se s dítětem stýkat a samozřejmě má vyživovací povinnost. Nemá ale právo dítě zastupovat, podílet se na rozhodování o životě dítěte, nemá právo, aby mu byly poskytnuty informace o dítěti kýmkoliv jiným než rodičem, který vykonává výlučnou rodičovskou péči. Německé orgány bohužel nechápou české pojetí rodičovské odpovědnosti a tím pádem rozhodnutí o tom, že dítě bylo svěřeno do péče jednoho z rodičů, chápou jako přenesení výhradní rodičovské péče na tohoto rodiče. Ačkoliv tedy podle českého práva má rodič všechna práva k dítěti (kromě osobní péče o dítě) zachována, v Německu je velmi obtížné, prakticky nemožné, příslušným orgánům tuto skutečnost vysvětlit. Věc je posuzována podle německého práva a rodič se dostává do velmi komplikovaného postavení.

ZÁVĚR

Německo je zemí, s níž Úřad dlouhodobě a pravidelně spolupracuje při řešení svých případů. Z dosavadních zkušeností můžeme ústřední orgán Bundesamt für Justiz označit za spolehlivého partnera a Německo celkově za zemi, která dodržuje své mezinárodní závazky vyplývající jí v oblasti sociálně-právní ochrany dětí. I vzhledem k dlouhodobé a pravidelné spolupráci má Úřad bohaté zkušenosti s německými případy a navázaná spolupráce probíhá bez komplikací a na poměrně vysoké kvalitativní úrovni.

JAK FUNGUJE SPOLUPRÁCE S RAKOUSKEM

KATEŘINA JETELINOVÁ

ÚVOD

Rakouská agenda představuje ve srovnání s agendami ostatních sousedních států (zejména se Slovenskem a Německem) co do objemu případů (údaje k roku 2013) agendu nejmenší, nicméně je agendou velice pestrou. V následujícím textu uvedu krátce obecnou charakteristiku rakouských případů, představím ústřední rakouský orgán a poté základní pojmy a specifika, která spolupráce s Rakouskem obnáší.

CHARAKTERISTIKA AGENDY

Ke dni 31. 3. 2014 Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) eviduje 202 rakouských živých spisů, ve kterých převažuje agenda vymáhání výživné ze zahraničí, potom též dožádání orgánu sociálně-právní ochrany dětí nebo rodičů o prošetření poměrů u dětí žijících v Rakousku. Zhruba tři čtvrtiny živých spisů představuje dožádání do Rakouska, čtvrtina potom dožádání z Rakouska. Rakouská agenda je srovnatelně objemná např. s agendou polskou, v té však převládá zejména agenda vymáhání výživného do zahraničí.

ÚSTŘEDNÍ ORGÁN

Funkci ústředního orgánu dle evropských nařízení a haagských mezinárodních úmluv plní desáté oddělení Spolkového ministerstva spravedlnosti (Bundesministerium für Justiz - dále jen “BMJ”). BMJ plní funkci především poradního orgánu pro jednotlivé rodinné soudy a také funguje jako komunikační uzel mezi zahraničními ústředními orgány a vnitrostátními institucemi. Ve srovnání s Úřadem má agendu značně zeštíhlenou - zatímco Úřad vykonává většinu povinností plynoucích z relevantních právních předpisů přímo, těžiště této práce leží v Rakousku na rodinných soudech, případně na advokátech, kteří ji vykonávají v rámci zákonem s tanovené b ezplatné p rávní p omoci (zejména v ot ázkách v ýživného). B MJ koordinuje a sjednocuje praxi rodinných soudů a advokátů, nicméně není primárně v kontaktu přímo s klienty a státními institucemi (např. orgány sociálně-právní ochrany dětí). Tato úloha připadá v Rakousku rodinným soudům.

VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO

Vymáhání výživného jak z Rakouska, tak do Rakouska, tvoří jádro agendy, přičemž převažuje vymáhání výživného z Rakouska, tedy pro nezletilé žijící na území České republiky. Ze

statistik za uplynulé dva roky vyplývá, že objem vymoženého výživného roste. Za rok 2012 se vymohlo z Rakouska na výživné 1.490.000,- Kč, za rok 2013 potom 1.874.000,- Kč, do srpna 2014 včetně bylo doposud vymoženo 1.458.000,- Kč; do Rakouska se vymohla za rok 2012 částka výživného 168.000,- Kč, z a rok 2 013 2 46.000,- Kč a do srpna 2014 včetně to bylo 205.000,- Kč. Výživné je vymáháno dle nařízení č. 4/2009 (ES) ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“), pokud jde o rozhodnutí, jež byla vydána před rokem 2004 (vstup do ČR do Evropské unie), postupuje Úřad dle Úmluvy o vymáhání výživného v cizině, publikované pod číslem 33/1959 Sb. (dále jen „newyorská úmluva“) a haagské Úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem z roku 1958.

Postup rakouské strany při vymáhání výživného

Rakouský ústřední orgán nejdříve zkompletuje veškeré podklady a formuláře a potom je zašle na obecný soud povinného, který ve věci podniká další kroky. Dle rakouského vnitrostátního práva, náleží oprávněným bezplatné právní zastoupení, které příslušný soud oprávněnému zpravidla udělí. Advokát ustanovený v rámci bezplatné právní pomoci se tedy o pohledávku stará, podává návrhy na výkon rozhodnutí, komunikuje s rakouským soudem a Úřadem. Oproti českému systému ale nevyzývá povinného k dobrovolnému plnění a přímo podává návrh na výkon rozhodnutí k soudu. V některých případech však může být tento postup ne zcela efektivní. Z naší zkušenosti vyplývá, že často povinní po přímé výzvě začnou plnit dobrovolně a není nutné zahajovat exekuční řízení.

Nařízení o výživném ovšem upravuje spolupráci ústředních orgánů pouze do 21 let věku oprávněných. Vymáhat výživné dle režimu upraveného v nařízení o výživném lze i po dovršení zmíněné věkové hranice, pouze je třeba podat žádost o udělení bezplatné právní pomoci. Pokud oprávněný studuje a trvá tak vyživovací povinnost, je tato dle zkušenosti Úřadu většinou oprávněnému přiznána.

Ačkoliv automaticky přidělovanou bezplatnou právní pomoc nelze hodnotit jinak než kladně, vyskytují se z de i jisté problematické body. Především se navyšuje vymáhaná suma o náklady právního zastoupení. Rakouské právo již ale výslovně neupravuje, ve kterém okamžiku je advokát oprávněn náklady vymáhat a v jaké výši. BMJ sice vydalo doporučení, že v záležitostech vymáhání výživného by měli právní zástupci vymáhat pouze jednu třetinu skutečných nákladů, jedná se však pouze o doporučení. Stejně tak není zákonem stanoveno, která pohledávka má v tomto případě přednost. Může tedy nastat situace (se kterou se Úřad již v minulosti setkal), že advokát několik let vymáhá od povinného pouze minimální částky, které ale započítává nejdříve na svoje náklady a teprve poté, co jsou plně uhrazeny, obdrží oprávněný jakékoliv částky výživného.

Jestliže povinný nesouhlasí s po daným návrhem na výkon rozhodnutí, má možnost zahájit „opoziční řízení“. V rámci tohoto řízení zkoumá soud oprávněnost nároku. Ve vztahu k českým oprávněným zde může vyvstat několik problémů. Ačkoliv je ustanoven advokát v rámci bezplatné právní pomoci, rozporují někteří advokáti, že do rozsahu právní pomoci spadá i opoziční řízení. Jestliže v opozičním řízení oprávněný nezvítězí alespoň ve výši poloviny nároku, musí nést náklady tohoto opozičního řízení sám (tedy náklady právního zastoupení a soudní výlohy). Tyto náklady bohužel nejsou zahrnuty do rozsahu bezplatné právní pomoci a teoreticky tedy může nastat situace, že oprávněný podá návrh na vymáhání výživného, ale než je vůbec výkon rozhodnutí nařízen a on obdrží jakékoliv platby na výživné, vznikne mu v rámci opozičního řízení povinnost platit náklady tohoto řízení. V současnosti je připravována zákonná novela, která by rozšířila rozsah bezplatné právní pomoci v případech mezinárodního vymáhání výživného i na možné náklady vzniklé v opozičním řízení.

I když roční částky vymoženého výživného ze zahraničí neustále rostou, setkáváme se stále se situacemi, kdy se výživné nedaří vymáhat vinou nepříznivé finanční situace povinného. Ačkoliv povinný pracuje, případně pobírá sociální dávky, které jsou v přepočtu na české poměry relativně vysoké, nelze v takovém případě postihnout příjem povinného, pokud se nachází pod hranicí zabavitelného příjmu. Dle rakouského práva musí jedinci měsíčně zbyť alespoň částka životního minima, se kterou musí být schopen vyžít. Pro rok 2014 byla hranice životního minima stanovena na částku 857 EUR. Hranice životního minima se nicméně odvíjí od počtu vyživovacích povinností, které povinný má (mimo vymáhaný nárok) a proto může být hranice v případě většího počtu dětí ještě vyšší. Hranice životního minima je stanovována vždy na jeden rok.

V Rakousku na rozdíl od České republiky existuje ze zákona systém zálohovaného výživného (Unterhaltsvorschuss). Zjednodušeně se dá říci, že v případě neplnění vyživovací povinnosti jedním z rodičů, nastupuje na jeho místo stát a výživné plní za něj. Pohledávka výživného potom přechází na stát a ten ji může vymáhat po povinném na místo rodiče, se kterým dítě žije. Jestliže tedy úřad eviduje případy vymáhání výživného do Rakouska, většinou se jedná o vymáhání z zálohovaného výživného pro omezení kresní hejtmanství („Bezirkshauptmannschaft“), které dávku rodiči vyplatili za povinného rodiče.

Úřad se setkává s dotazy od rodičů na zálohované výživné a na možnost jeho vyplácení z Rakouska pro dítě žijící v České republice. Rakouský zákon přitom stanovuje základní podmínku pro vyplácení dávky, a to obvyklé bydliště oprávněného dítěte v Rakousku, která vylučuje možnost zálohovat výživného do zahraničí. Hned v § 1 odst. 1 zákon stanoví, že nárok na zálohované výživné mají děti, které v Rakousku mají obvyklý pobyt. V minulosti tato podmínka v zákoně stanovena nebyla, tudíž bylo možné zálohované výživné vyplácet i do zahraničí.

NEOPRÁVNĚNÉ PŘEMÍSTĚNÍ DÍTĚTE DO ZAHRANIČÍ

Za rok 2013 eviduje Úřad pouze jeden rodičovský únos z České republiky do Rakouska a tři únosy do Rakouska. Jedná se ovšem pouze o kauzy, které byly řešeny přes ústřední orgány; rodiče se mohou na soud státu, kam bylo jejich dítě druhým rodičem neoprávněně přemístěno, obrátit i přímo bez asistence ústředních orgánů. Městský soud v Brně si nicméně vždy v takovém případě, vyžádá zprostředkování sociálního šetření v místě bydliště opuštěného rodiče, proto jsme i o těchto případech informováni.

Stejně jako v případech vymáhání výživného je dle prováděcího zákona k únosové úmluvě opuštěným rodičů, ustanovován advokát v rámci bezplatné právní pomoci (§ 5 odst. 3 prováděcího zákona). Ústřední orgán pouze zkontroluje zaslané doklady a neprodleně je postoupí na příslušný okresní rodinný soud (Bezirksgericht), který zahájí ve věci řízení. Zpravidla není v takovém případě nabízena rodičům mediace a soud neprodleně nařídí jednání ve věci. Za účelem urychlení celé korespondence Úřad většinou zprostředkovává komunikaci mezi ustanoveným advokátem a rodičem dožadujícím se návratu.

V Rakousku lze podat proti rozhodnutí v únosovém řízení i mimořádný opravný prostředek, tudíž se délka řízení může významně protáhnout. Rozhodnutí první instance nicméně v Úřadem sledovaných případech skutečně bylo vydáno v rámci šestitýdenní lhůty, kterou předpokládá jak únosová úmluva, tak nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel IIbis“).

Rakouský systém je efektivní díky rychlosti, s jakou se žádost o navrácení dostane přímo k příslušnému soudu. Pokud opuštěný rodič podá žádost o navrácení přes Úřad do Rakouska, je prakticky bez prodlení postoupena přímo k soudu, který bude o žádosti jednat. Ten advokáta rodiči ustanoví automaticky a jedná potom s oběma stranami již v rámci řízení. Naopak pokud podá rodič žádost o navrácení z České republiky, musí mimo podání žádosti o navrácení na Úřad, podat žalobu o navrácení sám také k Městskému soudu v Brně, a tím se řešení celé záležitosti většinou protáhne.

Na místě je také upozornit na odlišnou úpravu rodinného práva v oblasti rodičovské odpovědnosti u nemanželských dětí. Jestliže totiž rodiče nejsou sezdáni, byť je otec zapsán v rodném listě, nemá otec srovnatelná práva a povinnosti jako matka. V takovém případě svědčí právo péče o dítě (tzv. alleinige Obsorge) pouze matce a ona sama může rozhodovat, kde dítě bude žít. Pokud otec dítěte nesezdaného páru chce mít srovnatelné právní postavení, musí společně s matkou souhlasně před orgánem sociálně-právní ochrany dětí prohlásit, že oba dva vykonávají právo péče o dítě (gemeinsame Obsorge). Ve srovnání s českým právním řádem proto lze konstatovat, že otec dítěte nesezdaného páru je v rakouské

právní úpravě znevýhodněn a musí na rozdíl od českého otce u otců provést další formální úkon, aby mu byla přiznána plná rodičovská odpovědnost.

PROVÁDĚNÍ SOCIÁLNÍCH ŠETŘENÍ NA ÚZEMÍ RAKOUSKA

Dle čl. 55 nařízení Brusel IIbis může Úřad na žádost orgánu sociálně-právní dětí, nebo na žádost jednoho z rodičů, požádat o spolupráci příslušný partnerský orgán a žádat o zjištění informací týkajících se aktuální situace dítěte, jeho právního postavení či rozhodnutí týkajících se dítěte. V praxi se setkáváme např. s žádostmi od orgánů sociálně-právní ochrany dětí, které vykonávají soudní dohled nad nezletilými, rodina se ale přestěhuje do Rakouska. V takovém případě sociální šetření provedeme jednou, nicméně je nutné upozornit na skutečnost, že děti se přestěhováním dostávají do jurisdikce jiného státu a nelze opakovaně žádat o provedení sociálního šetření. Jako řešení připadá v úvahu buď možnost soudní dohled zrušit, nebo postoupit celý spis v rámci čl. 15 nařízení Brusel IIbis vhodněji umístěnému soudu, tedy soudu rakouskému. V některých případech Úřad formální cestou informuje příslušný rakouský orgán péče o dítě, že se problematická rodina přestěhovala do jeho obvodu a případně předá informace z dosavadní spolupráce s rodinou z české strany.

Na Úřad se také obrací soudy, či orgány sociálně-právní ochrany dětí, s žádostí o zajištění sociálního šetření u rodiče žijícího v Rakousku pro účely soudního jednání. Jelikož se jedná o důkaz, je třeba, aby soud postupoval dle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. 5. 2001 o spolupráci sudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (dále jen nařízení o dokazování) a vyžádal si výslech rodiče, či sociální šetření v jeho domácnosti dožadáním na příslušný rakouský soud. Úřad je schopen obstarat takové sociální šetření, nicméně někdy naráží na neochotu rakouské strany z důvodu nepřítomnosti dětí na rakouském území. Ačkoliv se Úřadu většinou daří taková šetření obstarat, rakouská strana na naši žádost není povinná reagovat a může vyžadovat striktní postup dle nařízení o dokazování.

Spolupráce s rakouskými orgány sociálně-právní ochrany dětí ovšem byla na vysoké úrovni již před účinností nařízení Brusel IIbis. Úřad již v minulosti v případě potřeby kontaktoval přímo příslušný Okresní hejtmanství (Bezirkshauptmannschaft) a požádal o provedení sociálního šetření v místě bydliště dítěte. Tato praxe trvá i dodnes, proto v rakouských případech není striktně dodržován formální postup dle nařízení Brusel IIbis. Výsledek žádosti lze očekávat většinou relativně brzy, v horizontu 4 - 5 týdnů.

ZÁVĚR

Závěrem lze shrnout, že spolupráce s rakouským ústředním orgánem je velice kvalitní a bezproblémová, Bundesministerium für Justiz je v oboru velmi aktivním partnerem v oblasti mezinárodního rodinného práva. Největší část agendy tvoří vymáhání výživného, kde přes narůstající objem vymáhaných plateb stále narážíme na vyšší rakouského životního minima, která neumožňují vymáhat výživné ve všech případech. V únosových případech a v otázkách sociálních šetření lze spolupráci hodnotit jako velice efektivní.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

ZKUŠENOSTI SE SPOLUPRACÍ S POLSKEM

LUKÁŠ FRIDRICH

ÚVOD

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) řeší ročně několik desítek nových případů ve vztahu k Polsku. Počet živých případů se pohybuje v řádu stovek, jde tedy o poměrně početnou agendu srovnatelnou například s agendou rakouskou. Spolu se Slovenskem se jedná o jediné dva státy, kde převažují dožadání ze zahraničí do České republiky.

Největší část tvoří žádosti o vymáhání výživného z České republiky pro oprávněné žijící v Polsku, poměrně často se objevují i žádosti o provedení sociálního šetření v Polsku a žádosti zajištění práva styku s dítětem. Naopak relativně málo časté jsou případy neoprávněného přemístění nebo zadržení dítěte (tzv. rodičovské únosy dětí).

ÚSTŘEDNÍ ORGÁN

Polským ústředním orgánem podle příslušných mezinárodních úmluv a unijních předpisů je Ministerstvo spravedlnosti ve Varšavě, oddělení mezinárodní spolupráce a práva Evropské unie (*Ministerstwo Sprawiedliwości, Departament Współpracy Międzynarodowej i Prawa Europejskiego*). V rámci tohoto oddělení fungují dvě sekce: jedna zpracovává žádosti o přeshraniční vymáhání výživného, druhá se zabývá případy rodičovských únosů, zajištěním práva styku s dítětem a zprostředkováním sociálních šetření.

V oblasti vymáhání výživného tento orgán pouze přijímá žádosti ze zahraničí. Úřad s ním spolupracuje pouze v případech, kdy oprávnění žijící na území České republiky žádají o vymáhání výživného povinným žijícím na území Polska. Pravomoc pro vyřizování žádostí o vymáhání výživného opačným směrem (proti povinným žijícím v České republice) vykonává 74 polských druhostupňových soudů (jedná se o okresní soudy - *sądy okręgowe*).

Spolupráce s Ministerstvem spravedlnosti ve Varšavě je na dobré úrovni, je však třeba počítat s delší dobou vyřizování u zaslaných dožadání. Toto obecně platí i pro komunikaci s polskými soudy ve věcech vymáhání výživného z České republiky.

Rozdělení kompetencí ústředního orgánu mezi Ministerstvo spravedlnosti ve Varšavě a velký počet druhostupňových soudů se projevuje v nekonzistentní kvalitě spolupráce, která se liší

ve vztahu ke každému soudu. Další potíže se objevují při zavádění potřebných systémových změn ve vzájemné spolupráci.¹³

VÝŽIVNÉ

Právní rámec pro přeshraniční vymáhání výživného mezi Polskem a Českou republikou tvoří nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“). Nařízení o výživném upravuje jak uznávání a výkon cizozemských rozhodnutí na území jiného státu, tak i administrativní spolupráci ústředních orgánů v těchto věcech. Pokud se však jedná o rozhodnutí vydaná v řízeních zahájených před vstupem obou států do Evropské unie (tedy před 1. 5. 2004), je třeba pro uznání a výkon cizích rozhodnutí aplikovat Haagskou úmluvu ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností vyplývajících z rodinných vztahů. Citovaná úmluva nahradila dosavadní právní úpravu.¹⁴

Při přeshraničním vymáhání výživného proti povinným žijícím na území České republiky Úřad právně zastupuje oprávněně. Jejich jménem podává návrhy na výkon rozhodnutí k českým soudům a činí další kroky směřující k vymožení v ýživného. Pokud je v ýmahání v ýživného úspěšné, jsou platby prostřednictvím Úřadu zasílány na bankovní účet oprávněných do Polska.

Výživné je proti povinným v České republice ve většině případů vymáháno na základě rozsudků polských soudů. Ty při určování výživného přihlíží nejen k aktuálním finančním poměrům povinného, ale i k jeho potenciálnímu výdělku, jehož by s ohledem na své schopnosti v budoucnu mohl dosáhnout. V ýživné tedy bývá v elmi v ysoké a povinní j ej s ohledem na své skutečné příjmy nejsou schopni hradit v plné výši.¹⁵ I to je důvodem, proč povinní prostřednictvím Úřadu poměrně často žádají o snížení výživného polské soudy.

¹³ Příklad: po dni použitelnosti nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008, bylo třeba sjednotit dokumentaci, kterou je nutné zasílat spolu s žádostmi o vymáhání výživného. I přes výzvu zaslanou Úřadem polským soudům prostřednictvím Ministerstva spravedlnosti ve Varšavě dodnes není ve všech případech k prvotní žádosti příkládána plná moc pro Úřad. Tato je nezbytná pro podání návrhu na zahájení nuceného výkonu rozhodnutí k soudu. Úřad tedy v jednotlivých případech vyzývá k dodatečnému doložení plné moci, což může vést ke zbytečným průtahům.

¹⁴ Podle čl. 48 haagská úmluva ze dne 23. listopadu 2007 nahradila newyorskou úmluvu o vymáhání výživného v cizině a haagskou úmluvu o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti, a to i pro rozhodnutí vydaná přede dnem použitelnosti haagské úmluvy ze dne 23. listopadu 2007 (pro Evropskou unii 1. 8. 2014), a to za podmínek stanovených v jejím čl. 56 odst. 2.

¹⁵ Ze zkušeností Úřadu vyplývá, že výživné je ve většině případů stanovováno v rozmezí od 300,-- PLN do 600,-- PLN na jedno dítě.

V případě neplacení výživného polské právo stanovuje zákonné úroky z prodlení. Jejich výše je určována vyhláškou pro každý kalendářní rok v procentech. V praxi je vymáhání úroků z prodlení u přeshraničního vymáhání výživného komplikováno několika faktory. V první řadě činí potíže vyčíslení přesné výše dlužné částky, což je způsobeno kurzovními rozdíly a bankovními poplatky. Ty vznikají při zaslání plateb do zahraničí. Dále situaci ztěžuje nutnost komunikace prostřednictvím několika orgánů způsobující neaktuálnost předávaných informací. České právo navíc zákonné úroky z prodlení u výživovací povinnosti nezná - návrh na vymáhání úroků podaný k českému soudu je tedy třeba odůvodnit.¹⁶

Dalším polským specifíkem je existence tzv. Alimentačního fondu. Oprávněným jsou státem namísto výživného od povinného rodiče vypláceny sociální dávky za předpokladu, že je vymáhání dlouhodobě neúspěšné a oprávněný by se bez výživného dostal do složité finanční situace. Alimentační fond poté vyplacené dávky vymáhá přímo proti povinnému. Vzhledem k tomu, že se jedná o sociální dávky a nikoliv výživné, Úřad nemá kompetenci zastupovat Alimentační fond při přeshraničním vymáhání vyplacených dávek proti dlužníkům.

Neplacení výživného je podle polského práva trestným činem, není však stanovena doba neplacení výživného. Dle informací od ústředního orgánu se však o trestný čin může jednat už po neuhrazení dvou po sobě jdoucích plateb.

Při vyřizování žádostí o vymáhání výživného z Polska Úřad zašle po kompletaci všech potřebných dokumentů od oprávněných žádost o vymáhání Ministerstvu spravedlnosti ve Varšavě, které věc postoupí příslušnému soudu. Následně je nucený výkon rozhodnutí veden soudním vykonavatelem (*komorniksądowy*) příslušným podle místa bydliště povinného rodiče. V případě úspěchu jsou vymožené platby zaslány prostřednictvím Úřadu oprávněným žijícím v České republice. Ministerstvo spravedlnosti ve Varšavě po celou dobu zprostředkovává komunikaci mezi Úřadem a polskými soudy či vykonavateli.

Při vymáhání výživného do Polska jsou většinou povinnými otcové, kteří jsou polskými státními občany a v České republice pracují. I díky tomu je úspěšnost vymožení výživného poměrně vysoká a meziročně objem vymožených částek pravidelně narůstá. Naopak výše výživného vymoženého z Polska stagnuje. Toto lze demonstrovat na statistice Úřadu z posledních let¹⁷:

¹⁶ V minulosti Úřad věc řešil například tak, že podal samostatný návrh pro dluh na výživném a běžné výživné a samostatný návrh na výkon rozhodnutí pro úroky z prodlení.

¹⁷ Čísla jsou uváděna v tisících.

Tabulka č. 2: Vymáhání výživného z a do Polska.

Rok	Výživné do Polska	Výživné do ČR
2011	1.792	257
2012	2.213	537
2013	2.519	210

PROTIPRÁVNÍ ZADRŽENÍ A PŘEMÍSTĚNÍ DÍTĚTE (TZV. RODIČOVSKÉ ÚNOSY DĚTÍ)

Polsko i Česká republika jsou smluvními státy Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen „únosová úmluva“). Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis“) jako přímo použitelný předpis Evropské unie některými svými ustanoveními doplňuje citovanou úmluvu a v tomto rozsahu se aplikuje přednostně.

Úřad řeší ročně řádově jednotky případů rodičovských únosů ve vztahu k Polsku. Převažuje protiprávní přemístění dětí z České republiky do Polska. Vzhledem k celkovému objemu polské agendy jde o poměrně malé čísla.

Jak Polsko, tak i Česká republika učinily výhradu k ustanovení únosové úmluvy, které se týká bezplatného právního zastoupení žadatelů o navrácení dítěte. Ani v jednom státě tedy ústřední orgány nepodávají návrh na navrácení dítěte k příslušným soudům a žadatele v soudním řízení nezastupují. Spolu s žádostí o navrácení Úřad doporučuje zaslat žádost o přiznání bezplatné právní pomoci.¹⁸ Pokud to žadatelé dovoluje jeho majetková situace a schopnost komunikace v úředním jazyce soudu, má možnost podat žádost přímo k příslušnému soudu.

Žádosti o navrácení dítěte z Polska do České republiky jsou Úřadem zasilány polskému ústřednímu orgánu, který podklady po formální kontrole postoupí soudu příslušnému pro řízení o navrácení. V Polsku neexistuje koncentrace příslušnosti u specializovaného soudu, tyto věci řeší obecné prvostupňové soudy,¹⁹ které mají málo zkušeností s tímto typem řízení a často postupují obdobně jako v běžném opatrovnickém řízení.²⁰ Důsledkem je nepřiměřená délka řízení (čtyři měsíce u prvostupňového soudu) a časté rozhodnutí o nenavrácení dítěte i přesto, že jsou splněny právní předpoklady pro jeho navrácení.

¹⁸ Podle směrnice Rady 2003/8/EC ze 27. ledna 2003 o usnadnění přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v takovýchto sporech.

¹⁹ Těchto je podle informací poskytnutých ústředním orgánem cca 200.

²⁰ Dle únosové úmluvy by přitom mělo být v krátkém čase rozhodováno o tom, zda má být dítě navraceno do státu obvyklého bydliště, či nikoliv. Soudy by neměly zkoumat předpoklady rodičů pro výchovu dítěte.

Polský ústřední orgán neprovádí ani nenabízí mediaci. Mediaci však může nařídít soud. Rodiče také mají možnost se obrátit na mediátora z vlastní iniciativy. V obou případech však nesou náklady na tlumočení a odměnu mediátora.

ZAJIŠTĚNÍ PRÁVA STYKU RODIČE S DÍTĚTEM

Zajištění práva styku rodiče s dítětem je regulováno stejnými nástroji, jako rodičovské únosy. Rovněž postup při zasílání a vyřizování žádosti je totožný (včetně žádosti o přiznání bezplatné právní pomoci). Více v předchozí kapitole.

Ve vztahu k Polsku Úřad eviduje poměrně velký počet žádostí²¹ o zajištění práva styku rodiče pobývajících v České republice s dítětem žijícím v Polsku. Často se jedná o žádost otce žijícího v České republice o zajištění styku s dítětem, proti kterému Úřad vymáhá výživné.

V doposud jediném případě, který v posledních letech dospěl až k úpravě styku, polský soud rozhodl asi do roka o odeslání žádosti.

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Žádosti o provedení sociálního šetření v Polsku jsou zasílány na základě čl. 55 nařízení Brusel II bis

Úřad zašle žádost ústřednímu orgánu, který ji postoupí příslušnému soudnímu opatrovníkovi. Ten provede šetření, vypracuje zprávu a tuto prostřednictvím ústředního orgánu postoupí zpět Úřadu.

Žádosti jsou vyřizovány poměrně rychle (cca v horizontu 1 - 3 měsíců). Oproti většině jiných zemí polské orgány zajišťují i šetření pro potřeby soudního řízení. Na druhou stranu polský ústřední orgán uplatňuje poměrně restriktivní výklad čl. 55 nařízení Brusel II bis, kdy přijímá pouze žádosti (vedle žádosti pro účely soudního řízení) nositelů rodičovské odpovědnosti či osoby nebo orgánu, kterému byla přiznána péče o dítě. Žádosti je nutno zasílat s překladem do polského jazyka.

UMÍSTĚNÍ DÍTĚTE DO ÚSTAVNÍ VÝCHOVY NEBO PĚSTOUNSKÉ PÉČE V POLSKU

²¹ Jednotky případů ročně, ovšem ve srovnání se „stykovou“ agendou jiných států a polskou „únosovou“ agendou jde o poměrně častý jev.

Pokud má český soud v úmyslu umístit dítě do pěstounské péče²² nebo ústavní výchovy v Polsku,²³ nelze s ohledem na polskou²⁴ vnitrostátní úpravu postupovat podle čl. 56 nařízení Brusel II bis.

Jediným řešením je postoupení řízení k vhodněji umístěnému soudu do Polska podle čl. 15 nařízení Brusel II bis. Úřad v těchto případech ve spolupráci s polským ústředním orgánem usnadňuje komunikaci mezi soudy a pomáhá koordinovat součinnost zainteresovaných orgánů (např. při převozu dítěte).

ZÁVĚR

Obecně je spolupráce s Polskem na dobré úrovni. Převažuje vymáhání výživného z České republiky do Polska. Je třeba počítat s delší reakční dobou polských orgánů. Díky systému velkého množství odesílajících orgánů (soudů) nastávají potíže se sjednocováním praxe.

Poměrně málo početná je agenda rodičovských únosů. Při podání žádosti o navrácení dítěte do České republiky je třeba počítat s dlouhým soudním řízením v Polsku a v vysokou pravděpodobností zamítnutí žádosti. Styková agenda je vyřizována obdobně jako únosy.

Žadat o zprostředkování sociálního šetření je možné i pro účely soudního řízení. Šetření je prováděno jen na návrh nositele rodičovské odpovědnosti nebo orgánu, kterému byla přidělena péče. Je nutné vyhotovit překlad žádosti do polštiny.

Pokud český soud zvažuje umístění dítěte do ústavní nebo pěstounské péče v Polsku, jedinou možností je postoupení řízení vhodněji umístěnému soudu podle čl. 15 nařízení Brusel II bis.

²² Umístění dítěte do pěstounské péče v zahraničí v současné době podle českého práva není možné. To je způsobeno nutným předpokladem bydliště pěstouna na území České republiky daným v § 962 občanského zákoníku.

²³ Například když má dítě v Polsku příbuzné.

²⁴ Podle polského práva musí mít dítě pro umístění do náhradní rodinné výchovy v Polsku své bydliště na území Polska. V případě, že je řízení postoupeno polskému soudu, ten dítěti ustanoví opatrovníka, čímž je podmínka bydliště splněna. Pokud by věc rozhodoval český soud, takový postup z podstaty věci není možný.

SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝM ORGÁNEM NA SLOVENSKU

ANDREA FIALOVÁ RÁČILOVÁ

ÚVOD

Nejvíce případů Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) řeší ve vztahu se Slovenskem. Jedná se o agendu přeshraničního vymáhání výživného, rodičovských mezinárodních únosů, žádostí o realizaci styku rodičů s dětmi, prošetření poměrů dětí a tzv. repatriace.

Úřad přijímá žádosti ve věci vymáhání výživného po povinných žijících v České republice od ústředního orgánu Slovenské republiky Centra premedzinárodnoprávnu ochranu detí a mládeže (dále jen „Centrum“) ve větším počtu, než sám odesílá žádosti do Centra.

Každý rok stoupá také počet případů, kdy Centrum nebo Úřad žádá prošetření sociálních poměrů v rodině nezletilého, a to i v případech, kdy nezletilý se na území daného státu nenachází. Jedná se zejména o situace, kdy je nutné prověřit rodinu, kterou nezletilý navštíví pouze na krátkodobý pobyt.

Nezanedbatelný je také počet případů mezinárodních únosů dětí ze Slovenska nebo na Slovensko. Většina případů je vyřešena dohodou rodičů nebo pomocí mediace, kterou zprostředkuje Úřad nebo Centrum.

Další část agendy tvoří tzv. repatriace, tj. situace, kdy se nezletilé dítě, které je občanem jiného státu, ocitne bez doprovodu na území jiného státu a je nutné jeho navrácení zpět do státu, jehož je občanem. V těchto případech se postupuje dle nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti a o zrušení nařízení (ES) č. 1347/2000 (dále jen „nařízení Brusel II bis). Pro popsané situace dětí a postup při jejich řešení se používá termín „repatriace“ (navrácení zpět do vlasti), i když nejde ve všech případech o navrácení dítěte zpět do státu, jehož je občan a kde již dítě skutečně pobývalo. Nejvíce evidujeme případů repatriace z České republiky na Slovensko, opačných případů je minimum.

STÁŽ

Stáž na Slovensku se konala v období 10. - 13. září 2013. Hlavním organizátorem stáže bylo Ústredie práce, sociálnychvecí a rodiny (dále jen „ÚstrediePSVaR“), které nás do provázelo na vybrané instituce v první části stáže. ÚstrediePSVaR je orgán státní správy, který

zabezpečuje výkon státní správy v oblasti sociálních věcí.²⁵ Ústředí UPSVaR řídí, kontroluje a metodicky vede 46 úřadů práce, sociálních věcí a rodiny (dále jen „UPSVaR“). Další den jsme společně navštívili UPSVaR Levice, kde nás přivítal primátor města spolu s ředitelem UPSVaR. Jednání se týkala konkrétních případů v oblasti sociálního šetření a časových limitů pro zpracování sociálních věcí, s tím souvisejících podmínek v uplácení sociálních dávek. Úřad informoval o možnostech a limitech při vymáhání výživného a problémech při hledání povinných na území České republiky.

Třetí den jsme navštívili Ministerstvo spravedlivosti, kde jsme hovořili o problematice mezinárodních rodičovských únosů a odebírání dětí.

Poslední den jsme navštívili ústřední orgán Slovenské republiky, Centrum, kde jsme se seznámili s kolegy, kteří jsou s námi v denním kontaktu. I přes malý časový prostor jsme měli možnost si vyměnit zkušenosti a nastínit další směr spolupráce.

ÚSTŘEDNÍ ORGÁN

Jak již bylo zmíněno, roli slovenského ústředního orgánu vykonává Centrum. Stejně jako Úřad je orgánem státní správy s celostátní působností. Je zřízeno Ministerstvem práce, sociálních věcí a rodiny a je jeho přímou řízenou rozpočtovou organizací.²⁶ Centrum je rozděleno na dvě oddělení, a to na právní a adopční. Právní oddělení se zabývá vymáháním výživného ze zahraničí a do zahraničí, mezinárodními únosy, realizací styku dětí a prošetřování sociálních poměrů. Druhé oddělení se zabývá mezinárodním osvojením. Spolupráce je nastavena na dobré úrovni, stanovené lhůty jsou dodržovány, na dotazy je odpovídáno v dohodnutých pravidelných lhůtách. V naléhavých případech funguje telefonická konzultace.

VÝŽIVNÉ

Stejně jako Česká republika, tak i Slovensko je členem Evropské unie, tudíž vymáhání výživného probíhá na základě nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech výživových povinností (dále jen „nařízení o výživném“). Rozhodnutí, vydaná před vstupem České republiky do Evropské unie se vymáhají na základě Úmluvy o vymáhání výživného v cizině, publikované vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 33/1959 Sb. (tzv. newyorská úmluva) a haagské Úmluvy o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti z roku 1973, publikované vyhláškou ministra zahraničních věcí č. 132/1976 Sb.

²⁵ Více na www.upsvar.sk

²⁶ Více na www.cipc.sk

V rámci celého Úřadu je slovenská agenda vymáhání výživného nejobemnější. Dvě třetiny žádostí tvoří dožádání ze Slovenska, pouhou třetinu dožádání do České republiky. Počet aktivních spisů vedených na Úřadu k datu 1. 4. 2014 činil celkem 1.185, z toho případů dožádání ze zahraničí 849 spisů a případů do zahraničí 336.

V roce 2013 bylo vymoženo z České republiky na Slovensko 5,5 milionů Kč a ze Slovenska do České republiky 2,4 milionů Kč. V minulých letech bylo na Slovensko vymoženo o 1,5 milionu více.

Je třeba upozornit na několik rozdílů vůči české právní úpravě při vymáhání výživného ze Slovenska. Výživné je upraveno ve slovenské právní úpravě v zákoně č. 36/2005 Z. z., zákon o rodině, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o rodině“) v třetí části s názvem výživné. Na rozdíl od české právní úpravy je stanovena tzv. minimální částka výživného, kterou je po vinen pl atit po vinny be z o hledu na sv oje sc hopnosti, m ožnosti a majetkové poměry. Výše minimálního výživného je upravena v § 62 o dst. 3 z zákona o rodině²⁷ a zákonem zákona č. 601/2003 Z. z., o životnomminime a o zmene a doplneníniektorýchzákonov Slovenské republiky a dále opatřením Ministerstva práce, sociálnychvecí a rodiny Slovenské republiky vydávaným vždy k 1. 7. běžného roku.

Tabulka č. 3: Vývoj částky minimálního výživného v čase.

Rok (vždy k 1. 7.)	Částka minimálního výživného
2007	702,-- Sk (23,30 EUR)
2008	738,-- Sk (24,50 EUR)
2009	25,36 EUR
2010	25,38 EUR
2011	26,00 EUR
2012	26,65 EUR
2013	27,13 EUR
2014	27,13 EUR

Výše životního minima od 1. 7. 2014 zůstala ve Slovenské republice beze změny.

²⁷ § 62 odst. 3 „Každý rodič bez ohledu na svoje schopnosti, možnosti a majetkové poměry je povinný plnit svoji vyživovací povinnost v minimálním rozsahu ve výšce 30% životního minima ze sumy životního minima na nezaopatřené nezletilé dítě anebo na nezaopatřené dítě podle zvláštního zákona“. Jedná se o §2 písm. c) zákona č. 601/2003 Z.z. o životním minimu a o změně a doplnění některých zákonů v znění zákona č. 372/2004 Z. z.

I když na Slovensku od roku 1. 1. 2009 začalo platit euro, Úřad se stále setkává s rozhodnutími, stanovujícím výživné ještě ve slovenských korunách. Proto se v návrhu na výkon rozhodnutí, resp. exekuci, uvádí přepočítací koeficient²⁸, který byl pevně stanoven.

Další zvláštností na Slovensku je možnost oprávněných pobírat tzv. náhradní výživné. Na náhradní výživné má nárok každý oprávněný, který má na Slovensku trvalé bydliště a podnikl veškeré kroky k získání výživného. Jedná se o zálohové výživné, které je oprávněný povinen vrátit UPSVaR v případě, že povinný zaplatí výživné dobrovolně, nebo je výživné soudně nebo exekučně vymoženo. Zálohové výživné nemusí oprávněný vždy obdržet v plné výši, tak jak je uvedeno v soudním rozhodnutí. Pro přiznání dávky náhradního výživného musí oprávněný úřadu práce doložit doklad o tom, že výživné neobdržel. V přeshraničním vymáhání výživného tento doklad vystavuje Centrum na základě zpráv od ústředního orgánu dané země, kde se výživné vymáhá.

Na Slovensku vymáhá výživné pouze exekutor, soudní výkon rozhodnutí není možný. V České republice má Úřad na výběr ze dvou možností, buď podá návrh na výkon rozhodnutí k soudu, nebo podá návrh na exekuci k vybranému exekutorovi. Výhoda exekucního vymáhání spočívá v tom, že exekutor má více možností prověřit finanční a majetkovou situaci povinného než soud. Soud musí postupovat podle návrhu oprávněného a ten volí způsob výkonu. Na druhou stranu je pro povinného výhodnější soudní výkon rozhodnutí, protože většinou neplatí náklady řízení, přičemž u exekuce jsou náklady povinnému přičteny automaticky.

Zcela průlomová je novela č. 125/2013 Z. z. zákona o rodině, která nabyla účinnosti dne 15. 6. 2013, kterou se upravují úroky z prodlení z nezaplacené částky výživného. Důvodem zavedení novely byla potřeba zmírnit dopad nepříznivé sociální situace oprávněného, který nemá pravidelný příjem peněžních prostředků ve formě výživného. § 76 zákona o rodině uvádí, že v případě zmeškání povinného s placením výživného, které bylo určeno soudem, má oprávněný právo požadovat úroky z prodlení podle předpisů občanského práva. Pokud povinný platí výživné, nejprve se započítává na jistinu a až po zaplacení celé jistiny se započítává na úroky z prodlení. Pokud povinný nezaplatí úroky z prodlení dobrovolně, potom je může oprávněný uplatnit u soudu. Povinnost dlužníka platit úroky z prodlení vzniká prvním dnem prodlení a trvá, do doby trvání hlavního závazku. Pokud výživné bylo stanoveno soudním rozhodnutím, je možné podat návrh na exekuci. Exekutor vymůže dlužné výživné, avšak současně nemůže vymáhat úroky z prodlení, protože nebyly přiznané soudním rozhodnutím, takže pro úroky z prodlení neexistuje exekucní titul. Je tedy nutné, abych oprávněný úroky nejprve uplatnil žalobou u soudu. Právo na zaplacení úroků z prodlení vzniká u všech typů vyživovacích povinností upravených v zákoně o rodině, za předpokladu, že byly přiznané soudním rozhodnutím.

²⁸ Přepočítací koeficient (1 EUR = 30,1260,-- Sk)

ÚNOSY

Slovensko, stejně jako Česká republika je smluvní stranou haagské Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen „únosová úmluva“). Po vstupu do Evropské unie se současně použije i nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis“). V roce 2013 bylo řešeno celkem 14 případů, a to 9 případů únosů na Slovensko a 5 případů únosů do České republiky. Při řešení únosů Centrum stejně jako Úřad vyzve opuštěného rodiče, aby vyplnil žádost o navrácení a dodal veškeré doklady, které prokazují obvyklé bydliště dítěte. Zkompletované doklady obdrží daný ústřední orgán, který na jejich základě vyzve únoscce, aby dítě dobrovolně vrátil do místa obvyklého bydliště dítěte, a zároveň ho poučí o možných právních důsledcích. Současně je nabízena možnost bezplatné mediace na půdě ústředních orgánů. Podle zavedené spolupráce je dohodnuto, že mediaci zprostředkuje vždy ústřední orgán státu, kam bylo dítě neoprávněně přemístěno. Pokud nedojde k dobrovolnému návratu, opuštěný rodič může podat žalobu na navrácení na příslušný soud. V České republice se jedná o jeden příslušný soud, a to Městský soud v Brně, odvolací soud je Krajský soud v Brně. Na Slovensku jsou příslušné tři soudy, a to Okresní soud v Bratislavě, Okresní soud v Banské Bystrici a Okresní soud v Košicích. Ve stejných městech sídlí i soudy odvolací. Dále poukazují na fakt, že rozhodnutí českého odvolacího soudu je konečné, zatímco na Slovensku může účastník řízení podávat mimořádné opravné prostředky, tj. dovolání a mimořádné dovolání. Při návratovém řízení může, ale nemusí být, rodič zastoupen advokátem nebo požádá o bezplatnou právní pomoc a je mu advokát přidělen ex officio. Automaticky ale není bezplatná právní pomoc poskytována.

Největší problém představují záruky, které může soud v návratovém řízení přijmout k zajištění ochrany dítěte po jeho navrácení a uvede je do rozhodnutí. Problém nastává tehdy, kdy jeden z rodičů tvrdí, že záruky splnil, a druhý rodič tvrdí opak, a proto se vrátit do obvyklého bydliště nehodlá. Vystává tedy otázka, kdo je oprávněn prověřit a doložit soudu, že záruky splněny byly v plném rozsahu a nic nebrání navrácení dítěte.²⁹

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Sociální šetření se provádí na základě čl. 55 nařízení Brusel II bis. Český orgán sociálně-právní ochrany dětí zasílá žádost o prošetření poměrů dítěte na Úřad, který celou žádost přeposílá na Centrum, který ji dále postupuje na ÚstrediePSVaR. To podle místa pobytu rodiny vybírá konkrétní UPSVaR, který přímo navštěvuje rodinu nezletilého a vypracovává

²⁹ ROGALEWICZOVA, R. Prevence proti mezinárodním rodičovským únosům dětí a záruky v případě rozhodnutí o navrácení dítěte do země obvyklého bydliště. *Právo a rodina*. 2014, roč. 14, č. 9, s. 6. ISSN 1212-866X.

zprávu. Následně zasílá zprávu přes ÚstrediePSVaR Centru. Centrum odesílá zprávu na Úřad, a ten ji distribuuje orgánu sociálně-právní ochrany dětí, který si ji vyžádal. Opačná cesta je pro Úřad složitější v tom, že v České republice neexistuje centrální úřad, který by řídil všechny orgány sociálně-právní ochrany dětí, to znamená, pokud Úřad obdrží žádost o sociální šetření, musí sám najít konkrétní orgán sociálně-právní ochrany dětí, který má šetření provést. Žádosti se daří vyřizovat v horizontu dvou měsíců.

Případy, které se řeší podle čl. 55 nařízení Brusel II bis, se týkají rodičovské odpovědnosti. Setkáváme se i s případy, kdy Úřad osloví soud s žádostí o provedení sociálního šetření v zahraničí. Jelikož se jedná o nezletilé děti a je v jejich zájmu, a by so ud r ozhodl co nejrychleji, žádosti vyhovíme a sociální zprávu zajistíme. Ale vždy deklarujeme soudu, aby v dalších případech postupoval podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. 5. 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (dále jen „nařízení o dokazování“). Může se stát, že v obdobných případech partnerský ústřední orgán odmítne vyhotovit zprávu ze sociálního šetření, protože nespadá do rozsahu nařízení Brusel II bis. Dalším důvodem pro odmítnutí žádosti o sociální šetření může být prošetření v rodině, kde se nachází pouze rodič bez dítěte, který má vyživovací povinnost, a soud žádá zjištění finančních a sociálních poměrů rodiče pro soudní řízení ve věci stanovení výživného.

Centrum odmítne vždy provést sociální šetření, pokud se jedná o trestní řízení ve věcech mládeže. V takových případech je nutné obrátit se na orgány činné v trestním řízení.

Pro časovou náročnost nelze také provádět sociální šetření každý měsíc.

Problémem spolupráce v této agendě je skutečnost, že z důvodu neexistence jazykové bariéry se orgány sociálně-právní ochrany dětí jak z České, tak i Slovenské republiky obracejí přímo na místně příslušný orgán sociálně-právní ochrany dětí v druhé zemi bez asistence ústředních orgánů. Tento postup je ze strany Centra a ÚstrediePSVaR kritizován, protože orgány sociálně-právní ochrany dětí nepostupují podle mezinárodněprávních předpisů.

REPATRIACE

Repatriace neboli správně umístění dítěte v jiném členském státě probíhá nejčastěji čl. 56 nařízení Brusel IIbis. Ve slovenské agendě jsou případy repatriace relativně četné. Většinou jde o případy, kdy slovenské matky jezdí za prací do České republiky a zde dítě porodí. Tyto matky většinou bydlí na ubytovnách, kde nemají vytvořeny podmínky pro výchovu dětí. Za rok 2013 eviduje Úřad celkem 29 případů.

Úřad je informován o nezletilém dítěti orgánem sociálně-právní ochrany dětí, který má povinnost podle § 37 č. 359/1999 Sb. zákona o sociálně-právní ochraně dětí případ ohlásit

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

jak velvyslanectví Slovenska, tak i Úřadu. Podle zprávy o situaci dítěte a jeho rodičů soud společně s orgánem sociálně-právní ochrany dětí posoudí, zda je vhodné dítě umístit do dětského domova na Slovensku nebo ponechat dítě v ústavní péči v České republice. Orgán sociálně-právní ochrany dětí spolupracuje s příslušným českým soudem. Pokud je rozhodnuto o tom, že dítě má být repatriováno na Slovensko, Úřad požádá o souhlas příslušný orgán členského státu. Tento souhlas obsahuje konkrétní název dětského domova, kam má být dítě umístěno. Po vydání souhlasu příslušný soud rozhodne o umístění dítěte do péče konkrétního dětského domova. Po vydání rozhodnutí si pro dítě přijíždějí zástupci dětského domova. Orgán sociálně-právní ochrany dětí společně s ústavním zařízením, kde je dítě do doby repatriace dočasně umístěno, dítě připraví a vyřídí mu krátkodobý cestovní doklad.

Při repatriacích se postupuje s ohledem na nejllepší zájem dítěte, to znamená, pokud dítě má na českém území rodiče nebo jiné příbuzné, preferuje se, aby dítě nebylo repatriováno a rodiče nebo příbuzní měli šanci s dítětem udržovat kontakt. Proto současné repatriace většinou skončí tím, že dítě v České republice zůstává, což v minulých letech nebylo tak časté.

Velkým problémem je fakt, že nový občanský zákoník stanoví, že dítě lze svěřit do pěstounské péče nebo jiné třetí osobě pouze tehdy, pokud je vhodná a má bydliště na území České republiky. To velice zkomplikovalo situaci dětem, které mají své jediné příbuzné, kteří by o ně byli schopni pečovat, na Slovensku. Těmto osobám český soud dítě svěřit nemůže. Stejnou právní úpravu má i Slovensko. V roce 2013 se vyskytly tyto problémy u dvou případů.

ZÁVĚR

Všechny v ýše uvedené agendy Úřadu ve vztahu ke Slovenské republice jsou ovlivněny historickým vývojem a jazykovou blízkostí obou států. Důsledkem této skutečnosti je jak množství uvedené agendy, tak nepochopení správného postupu nejen ze strany oprávněných nebo povinných, ale i některých dotčených úřadů a institucí.

Právní úpravy dané problematiky byly sice postaveny na stejných právních principech, ale za dobu více jak 20 let se právní úpravy na obou stranách změnila a je nutné je ze strany všech dotčených subjektů, zejména ústředních orgánů, sledovat a respektovat.

Spolupráci se slovenskou stranou lze přesto hodnotit jako dobrou i přes časté personální změny v Centru. Stáž na Slovensku byla pro další spolupráci velmi přínosná a nastavila nové a rychlejší možnosti vzájemné komunikace všech zúčastněných stran na této stáži.

ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE SE SPOJENÝM KRÁLOVSTVÍM, RESP. ANGLIÍ A WALESEM

SOŇA DOSTÁLOVÁ

ÚVOD

Spojené království je velmi oblíbenou destinací, kterou Češi navštěvují a ve které mnohdy i dlouhodobě či trvale žijí. Skládá se ze čtyř zemí, a to Anglie, Wales, Skotska a Severního Irsku. Nejvíce případů Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) řeší ve vztahu k Anglii a Walesu, a to konkrétně žádosti o prošetření poměrů dětí českých občanů žijících v těchto zemích. V posledních letech navíc vzrostlo množství odebraných dětí Čechům žijícím ve Spojeném království, což je téma, které se objevilo rovněž v médiích.

Řešení případů komplikuje podle mého názoru především fakt, že se ve Spojeném království uplatňuje jiný právní systém než v České republice, tzv. commonlaw³⁰, který může připadat lidem zvyklým na české právní prostředí jako nepřehledný, nepochopitelný a v některých ohledech přísný. Je třeba si uvědomit, že ve Spojeném království platí jiná pravidla a zvyklosti než v České republice a lidé, kteří se rozhodli ve Spojeném království žít, je musí respektovat. Nikoho už asi nepřekvapí to, že se ve Spojeném království jezdí vlevo, mnoho lidí je však zaskočeno tím, že když dítě např. na veřejnosti uhodí a soused na to tamní úřady upozorní, začnou se úřady o rodinu intenzivně zajímat a volí z pohledu českého občana někdy dosti radikální postup, který může vyústit až v odebrání dítěte z péče rodiče, který dítě uhodil.

Článek shrnuje informace získané během stáže, která proběhla ve dnech 18. - 22. 2. 2013 u ústředních orgánů pro výživné a únosy Anglie a Walesu, a zkušenosti nabyté při vyřizování agendy vymáhání výživného, únosů a prošetřování poměrů.

ÚSTŘEDNÍ ORGÁNY

Ústředním orgánem Anglie a Walesu pro výživné je The Reciprocal Enforcement of Maintenance Orders Unit (REMO) a pro únosy The International Child Abduction and Contact Unit (ICACU). Oba ústřední orgány jsou „prodlouženou rukou“ ministerstva spravedlnosti a sídlí v Londýně.³¹

³⁰ Obecné právo tvořené soudci prostřednictvím precedentů.

³¹ Skotsko a Severní Irsko mají odlišné ústřední orgány pro výživné i únosy.

Úřad intenzivněji spolupracuje s ICACU, který je rovněž ústředním orgánem Anglie a Walesu podle nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti (dále „nařízení Brusel II bis“), a Úmluvy o pravomoci orgánů, použitelném právu, uznávání, výkonu a spolupráci ve věcech rodičovské zodpovědnosti a opatření k ochraně dětí (dále „Úmluva z roku 1996“). Podle výše uvedených nástrojů jsou postupovány například žádosti o prošetření poměrů dětí nebo zjištění pobytu. Spolupráce s tímto orgánem je na vysoké úrovni a vztahy s anglickými kolegy jsou přátelské, díky čemuž je komunikace rychlá a efektivní.

Horší spolupráce je s REMO, které stále hledá vhodnou organizační strukturu a systém práce, který by řešil přetíženost referentů a průtahy při vyřizování agendy vymáhání výživného.

VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO

Od 18. 6. 2011 postupují ústřední orgány při vymáhání výživného podle Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností. Nesrovnatelně více žádostí o vymáhání výživného odesílá Úřad anglickému orgánu. Případů, kdy anglický ústřední orgán žádá o vymáhání výživného v České republice, je opravdu velmi málo (do desítky). Oba orgány zpracovávají a kontrolují žádosti podle uvedeného nařízení, komunikují s klienty, soudy, dalšími státními orgány, příp. dalšími ústředními orgány. Dále zprostředkovávají informace o aktuálním stavu věci, postupu, potřebě doplnění dokladů apod.

Anglický ústřední orgán při vymáhání výživného postupuje trochu jinak než Úřad, rozsah poskytovaných služeb se liší. Anglický ústřední orgán stejně jako Úřad přijímá a odesílá žádosti, dále však jen přeposílá korespondenci mezi Úřadem a anglickými soudy. Anglický ústřední orgán neeviduje případné platby výživného a ani je nezasílá. Protože není neplacení výživného v Anglii považováno za trestný čin, nepodává ústřední orgán na povinné ani trestní oznámení.

Fakticky tedy anglický ústřední orgán nečiní kroky, které by vedly k přímému vymození výživného. Žadosti, které od Úřadu obdrží, postoupí anglickému nižšímu soudu příslušnému podle místa bydliště povinného (MagistrateCourt) a ten pak rozsudek v Anglii zaregistruje³² a vyzývá povinného k úhradě běžného výživného i dluhu na výživném a volí další postup. Nižší soud může nařídit hrazení dlužného výživného ve splátkách nebo jednorázově nebo nařídit srážky ze mzdy. Předpokladem takového postupu je samozřejmě zaměstnanecký poměr povinného, případně je nutné, aby byl příjemcem státních sociálních dávek. Soudní

³² Anglický soud převádí měnu, v níž bylo výživné českým soudem stanoveno, kurzem platným ke dni registrace rozsudku ve Spojeném království. To může vést k následným kurzovním rozdílům.

vykonavatel pověřený soudem může rovněž povinnému zabavit majetek a prodat jej za účelem úhrady dluhu na výživném.

Po vstupu Haagské úmluvy z roku 2007 v platnost³³ má soud možnost zakázat povinnému řízení auta. Soud může vydat i příkaz k uvěznění, a to za přísných podmínek (zejména pokud povinný úmyslně nehradí výživné, i když prostředky disponuje).

V případech vymáhání výživného docházelo bohužel v minulosti mnohdy k průtahům a ani po několika urgencích nebyl Úřad o aktuálním stavu věci informován. Často se stávalo, že anglický soud stanovil žadateli v České republice určitou lhůtu pro doplnění dokladů či informací, ale než byl Úřadu požadavek prostřednictvím anglického ústředního orgánu postoupen, lhůta vypršela, což řešení případu značně komplikovalo.

RODIČOVSKÉ ÚNOSY DĚTÍ

Počet únosů ve vztahu ke Spojenému království je ve srovnání s ostatními zeměmi poměrně vysoký. V roce 2013 Úřad odeslal do Spojeného království sedm žádostí o návrat a jednu žádost přijal, v roce 2012 odeslal pět žádostí a šest jich přijal.

Anglický ústřední orgán po přijetí žádosti o návrat žádost zkontroluje a je-li vše v pořádku, předá případ jedné z advokátních kanceláří ze seznamu advokátních kanceláří specializujících se na mezinárodní rodinné právo, resp. mezinárodní únosy. Ta české žadatele v řízení před anglickým soudem zastupuje zdarma. Advokátní kancelář nejprve za žadatele vyplní žádost o přiznání bezplatné právní pomoci (ta byla žadatelům příslušným anglickým úřadem doposud vždy přiznána)³⁴, shromáždí důkazy a konzultuje postup s klientem, připravuje jménem klienta místopřísežné prohlášení a zastupuje ho při soudním řízení o navrácení.

Co nejdříve po přijetí žádosti o návrat advokátní kancelář podává k anglickému soudu návrh na vydání rozhodnutí, kterým by bylo nařízeno rodiči, který dítě přemístil odevzdat cestovní doklad nebo mu zakázal přemístit dítě z jurisdikce Spojeného království. Pokud není znám pobyt dítěte ve Spojeném království, podává návrh na vydání příkazu k vypátrání dítěte (Seek and Find Order) nebo zpřístupnění informací (Order Requiring the Disclosure of Information).

Příchozími žádostmi se zabývá Vrchní rodinný soud v Londýně (High Court of the Family Division). Řízení o návrat však mohou probíhat i v jiných částech

³³ Úmluva je platná od 1. 1. 2013.

³⁴ Bezplatná právní pomoc je od dubna 2013 ve Spojeném království omezena. Ve věcech únosů však je i nadále poskytována. Více informací lze dohledat zde: BBC News UK. Q&A: Legal aid changes [online]bbc.com, publikováno 20. 3. 2013 [cit. 2014-11-12] Dostupné z: <http://www.bbc.com/news/uk-21668005>

Anglie a Walesu, a to v místě pobytu dítěte, je-li známo. Soudy se snaží rozhodovat vždy bez zbytečného odkladu, snaží se dodržovat šestitýdenní lhůtu stanovenou Úmluvou o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí a nařízením Brusel II bis. Řízení probíhají ve srovnání s jinými zeměmi velmi rychle. Obvykle není požadována účast žadatele při jednání, pokud však soud trvá na tom, že žadatele vyslechne, bývají náklady na dopravu a pobyt žadatele hrazeny v rámci bezplatné právní pomoci Spojeným královstvím.

Je-li dítě natolik rozumově vyspělé, aby porozumělo situaci, ve které se nachází, soud ho může prostřednictvím organizace CAFCASS (Children and FamilyCourtAdvisory and Support Service) vyslechnout a zjistit jeho názor. Děti sice nebývají stranou v řízení, soud však může rozhodnout o tom, že se stranou řízení v určitých výjimečných případech stanou a potom jsou i ony zastoupeny vlastním právním zástupcem (zdarma).

Soudy v rozhodnutích často využívají tzv. záruky (undertakings), kdy nařídí návrat dítěte a jeho rodiče do země obvyklého bydliště dítěte za určitých podmínek (žadatel o návrat např. nepodá na „únosce“ trestní oznámení, zajišťuje bydlení, nebude bránit v kontaktu s dítětem apod.). Proti rozhodnutí je možné podat odvolání.

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Prošetřování poměrů dětí v Anglii a Walesu, a zejména prověřování toho, zda tam plní školní docházku, je možné zdarma prostřednictvím anglického ústředního orgánu podle čl. 55 nařízení Brusel II bis. Není-li známo místo pobytu dítěte, pak lze postupovat podle čl. 31c) Úmluvy z roku 1996.

V této souvislosti je třeba upozornit na to, že ve Spojeném království neexistuje centrální evidence obyvatel a navíc je ochraně osobních údajů věnována vysoká pozornost, proto bývá složité zjistit pobyt jedince.

Pokud je pobyt dítěte znám, lze žádost vyhotovenou v požadované formě odeslat pobočce Mezinárodní sociální služby (International SocialService, dále ISS)³⁵ v Londýně, která nese název Children and FamiliesAcrossBorders (dále CFAB). Úřad jako korespondent ISS pro Českou republiku s ní spolupracuje již několik let. Nevýhodou tohoto postupu je to, že je vždy třeba vyhotovit žádost o prošetření poměrů velmi podrobně (je třeba přesně

³⁵ISS má centrálu v Ženevě. Jedná se o mezinárodní neziskovou organizaci založenou v roce 1924, která má po celém světě v současné době 13 poboček, 4 sesterské úřady a korespondenty ve více než 120 zemích světa. Bližší informace lze najít na webových stránkách Mezinárodní sociální služby: <<http://www.iss-ssi.org/>>.

formulovat dotazy, které mají být ze strany sociálního pracovníka ve zprávě zodpovězeny) a prošetření může být ze strany CFAB zpoplatněno.³⁶

Prošetření poměrů v Anglii a Walesu provádí sociální pracovníci, kteří mohou pracovat buď pro sociální službu (socialservices), nebo mimo ni (např. sociální pracovníci ISS). Pokud žádá prošetření poměrů soud v rámci soudního řízení, pověří příslušný CAF/CASS ve svém obvodu, který šetření poměrů dítěte provede. Český soud se může obrátit přímo na anglický soud a podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001, o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech (dále nařízení o dokazování) požádat o zprávu o dítěti. Ta by měla být vyhotovena pro soud zdarma.

Prošetření poměrů bývá provedeno sociálním pracovníkem nejprve v základním rozsahu (InitialAssessment) a získal-li nějaké pochyby, pak v hlubším (CoreAssessment). Zpráva ve druhém případě již bývá podrobnější a může čítat i několik stran. Pokud sociální služba shledá, že je v rodině vše v pořádku a není potřeba jejího zásahu, sdělí Úřadu, že nemá žádné obavy a rodinou se již nezabývá, někdy ji však ještě po nějakou dobu může vést ve své evidenci.

Pokud sociální služba zjistí, že dítěti třeba jen hrozí nějaká újma (a to i nasciturovi), může být dítě z rodiny odebráno, a to i za asistencí policie. Podrobnosti a další postupy anglických orgánů upravuje Zákon o dětech (TheChildrenAct 1989).³⁷ Sociální úřady postupují také podle dalších předpisů a doporučení, které vydává ministerstvo školství (Department forEducation), jež vytváří politiku sociálně-právní ochrany dětí ve Spojeném království. Městské rady (City Councils) následně tyto předpisy a doporučení mohou implementovat, není to však jejich povinnost.

Úřad ve své praxi několikrát zaznamenal, že se angličtí sociální pracovníci vydali do České republiky a sami zde prošetřovali poměry v českých rodinách. Česká republika však není jedinou zemí, kam se tito pracovníci většinou s pověřením anglického soudu vydávají. Navštěvují sice převážně země evropské, ale v některých případech i africké či asijské.

Takové jednání je podle mého názoru neoprávněné a je třeba se proti němu ohradit. Mám za to, že v takových případech dochází k porušení práva, protože tito lidé mají oprávnění a

³⁶Několikrát bylo požadováno i 500 GBP, proto byl nakonec osloven anglický ústřední orgán, nebo bylo doporučeno českému soudu postupovat podle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001, o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech.

³⁷Jedná se o právní dokument obsahující jak normy hmotněprávní tak procesní a lze v něm mimo jiné dohledat úpravu oblastí týkajících se dětí a jejich práv a ochrany ze strany orgánů. Obsahuje i druhy soudních rozhodnutí, která mohou být v těchto věcech vydána.

jsou způsobilí vykonávat činnost sociálního pracovníka pouze na území Spojeného království. V některé zemi může být takové jednání dokonce trestné. Sociální poměry jezdí do zemi prošetřovat v drtivé většině bez vědomí tamních úřadů a nemohou ani zodpovědně a správně vyhodnotit poměry, ve kterých rodina v té které zemi žije. Jiná je životní úroveň lidí v Mongolsku a jiná na Floridě. Anglický sociální pracovník nemůže kvalitně posoudit, zda poměry, ve kterých rodina v dané zemi žije, jsou odpovídající a „nevybočující“ nebo třeba jakým způsobem může stát rodině pomoci.

V několika málo případech byl Úřad o příjezdu sociální pracovnice do České republiky anglickou sociální službou předem informován a v několika případech návštěvu sám organizoval, neboť to bylo v konkrétních případech „menší zlo“ a v zájmu rychlého vyřešení situace v rodině, vždy však upozorňoval na to, že by anglický soud měl postupovat podle nařízení o dokazování a zprávu si vyžádat přímo prostřednictvím českého soudu nebo prostřednictvím Úřadu.

Úřad v minulosti na problematiku mimo jiné několikrát upozornil právě ISS, která začala na problém ve Spojeném království prostřednictvím médií upozorňovat.³⁸

ODEBÍRÁNÍ DĚTÍ

V posledních několika letech se Úřad velmi intenzivně zabývá problematikou odebraných dětí ve Spojeném království českým občanům. Ty bývají z rodin odebrány z různých důvodů, nejčastěji se však jedná o zanedbání péče o děti, podezření z týrání, násilí vůči dětem, závislost rodičů na alkoholu nebo jiných návykových látkách či jejich umístění do výkonu trestu.³⁹

Ohledně tohoto problému bylo vedeno již mnoho jednání, a to mezirezortních v rámci České republiky i v mezinárodním prostředí. Případy odebraných dětí a postup anglických orgánů byly projednávány mimo jiné také v rámci stáže a ústřední orgán deklaroval, že stejně jako v České republice i ve Spojeném království je na prvním místě vždy nejlepší zájem dítěte. Všechny orgány zabývající se ochranou dětí to mají na paměti a postupují vždy v tomto duchu a ke každému dítěti přistupují individuálně.

Úřad se častokrát v minulosti potýkal s tím, že ho anglický ústřední orgán, místně příslušná sociální služba, příp. rodinní příslušníci informovali o probíhajícím soudním řízení příliš pozdě, mnohdy den před jednáním, během kterého mělo být ve věci rozhodnuto meritorně.

³⁸Viz např. GRIFFITHS, Julie. The dangers of conducting assessments overseas [online]. Communitycare.org. 2.10.2011 [cit. 2014-11-12]. Dostupné z: <http://www.communitycare.co.uk/2011/02/10/the-dangers-of-conducting-assessments-overseas/>.

³⁹Bližší informace lze nalézt na webových stránkách Úřadu: www.umpod.cz.

V takových případech se Úřad snažil obratem zjistit, zda v České republice žije někdo z příbuzných, který by byl ochotný se o dítě postarat v případě, že by anglický soud shledal poměry, ve kterých žije, vhodnými pro výchovu dítěte.

Anglické úřady byly mnohokrát upozorněny na to, že jsou povinny informovat o případech odebraných dětí český zastupitelský úřad v Londýně v souladu s Vídeňskou úmluvou o konzulárních stycích a bilaterální česko-britskou konzulární úmluvou z roku 1976, což dlouhou dobu vůbec nečinily.

Stručný nástin postupu anglických orgánů v případě ohrožení dítěte:

Je-li sociální služba upozorněna na to, že v rodině není něco v pořádku a dítě je v ohrožení, má 24 hodin na to, aby rozhodla o dalším postupu ve věci ochrany dítěte. Pokud dochází na dítěti např. k násilí, může být okamžitě za účasti policie z rodiny odebráno a informován je i soud, který vydá rozhodnutí (EmergencyProtectionOrder).

Pokud není dítě ihned odebráno, ale sociální služba má pochyby o jeho blahu, může nabídnout rodině spolupráci a pomoc a pro dítě vytvořit plán (Child in NeedPlan). S rodinou je uzavírána smlouva o poskytovaných službách, její spolupráce je však dobrovolná a nelze ji vynutit.

Žije-li dítě v takových poměrech, kdy sice nemusí být z rodiny odebráno, ale nestačí ani dobrovolná spolupráce rodičů, může být pro něj vytvořen ve spolupráci s rodiči plán ochrany (ChildProtectionPlan). Ten bývá vytvářen na dobu několika měsíců, během kterých je dítě sociální službou pravidelně sledováno.

Ve výše uvedených případech bývají pořádány případové konference, kterých se účastní kromě rodičů i zástupci policie, sociální služby, případně také soud a jiní zainteresovaní odborníci.

Vždy před zahájením soudního řízení se snaží sociální služba s rodinou pracovat, sanovat ji. O tom, zda bude dítě z rodiny odebráno, rozhoduje sociální služba, ale o tom, kam bude dítě následně umístěno, rozhodne soud, který ve věci péče o dítě vydává tzv. Care Order nebo předběžné opatření (Interim Care Order). Soud může dítě umístit do výchovy příbuznému (tzv. kinship), adopce⁴⁰, pěstounské péče, výjimečně do ústavní péče. Kontakt mezi biologickou rodinou a dítětem bývá umožněn u všech typů náhradní rodinné péče, je-li to v zájmu dítěte.

Při soudním řízení hájí zájmy dítěte opatrovník, kterým bývá ustanovena sociální služba. Rodiče, dítě i sociální službu zdarma zastupují advokáti. Proti rozhodnutí soudu prvního

⁴⁰ Ta je na rozdíl od České republiky preferována před pěstounskou péčí.

stupně je možné podat odvolání ve lhůtě 21 dnů od vydání rozhodnutí k odvolacímu soudu a je možné i dovolání k nejvyššímu soudu (SupremeCourt).

Dozvěděl-li se Úřad o probíhajícím soudním řízení, vždy s anglickými úřady spolupracoval, poskytoval požadované informace nebo dokumenty, mnohokrát zajišťoval i kontakt mezi příbuznými žijícími v České republice, a to i prostřednictvím videokonferencí.

V několika případech shledal anglický soud, že příbuzní dítěte v České republice mají vytvořeny vhodné podmínky pro péči o dítě a rozhodl o svěření dítěte do jejich výchovy. Takové rozhodnutí je v České republice uznatelné a vykonatelné podle čl. 39 nařízení Brusel II bis bez zvláštního řízení a bez zvláštního rozhodnutí. Rozhodnutí vydaná soudy jednoho z členských států Evropské unie mají totiž stejné právní účinky i v ostatních členských státech.⁴¹

ZÁVĚR

Anglické právo a rovněž systém ochrany dětí ve Spojeném království jsou odlišné od českého. Spojené království je země, ve které se mísí mnoho národů, kultur i náboženství, a která má historicky odlišný právní systém od jiných evropských zemí. Češi, kteří se rozhodli v ní žít, si toto musí uvědomit a respektovat to. Situaci jim bohužel mnohdy navíc komplikuje jazyková bariéra a neznalost tamních obyčejů a zvyklostí, což může vést až ke vzniku nedorozumění a konfliktů s anglickými úřady. Spolupráce s anglickými ústředními orgány je dobrá, jsou navázány přátelské vztahy, díky kterým jsou především naléhavé případy únosů dětí řešeny přednostně.

⁴¹ Následně ještě někteří příbuzní kontaktovali Úřad a žádali jej o vyjádření pro úřad práce, že soudní rozhodnutí vydané ve Spojeném království „platí“ i v České republice.

ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE SE ŠPANĚLSKEM

MICHAELA KLEČKOVÁ

ÚVOD

Z hlediska počtu případů patří spolupráce se Španělskem k menším agendám. K dubnu 2014 vedl Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) asi 70 aktivních spisů. Většinu případů tvoří dotazy na možnosti řešení životní situace, kterou ovlivňuje přeshraniční prvek v rodině. Druhou největší skupinu představují případy vymáhání výživného. Jedná se pouze o vymáhání výživného ze Španělska do České republiky. Každý rok je řešeno také několik případů únosů dětí a zajištění styku s nimi v e smyslu Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen „haagská únosová úmluva“). Jedná se většinou o 2 případy ročně. Další skupinu představují případy, kdy Úřad vystupuje jako kolizní opatrovník, tedy zastupuje zájem nezletilého dítěte v opatrovnickém řízení s přeshraničním prvkem u českého soudu. Nejmenší část případů tvoří žádosti o sociální šetření, kdy převažují žádosti o prošetření poměrů ve Španělsku.

STÁŽ A ÚSTŘEDNÍ ORGÁNY

Stáž ve Španělsku se konala ve dnech 26. - 30. 5. 2013 u partnerského orgánu Ministerio de Justicia a dalších institucí - Ministerio de Sanidad, Servicios Sociales e Igualdad (Ministerstva zdraví, sociálních služeb a rovnosti) a u Government Delegation for Gender-Based Violence (Výboru vlády pro genderově motivované násilí). V tomto článku se budu zabývat pouze informacemi, které jsem získala od ústředního orgánu. Stáž u dalších institucí byla čistě informativní, byla přiblížena vnitrostátní úprava sociálně-právní ochrany dětí ve Španělsku a také možnosti, jak bránit diskriminaci na základě pohlaví ve Španělsku.

Při výkonu své působnosti komunikuje Úřad se dvěma odbory Ministerstva spravedlnosti Španělského království:

- Subdirección de Cooperación Jurídica Internacional (ústřední orgán pro vymáhání výživného)
- Servicio de Convenios (ústřední orgán pro únosy a styk)

Bohužel je třeba konstatovat, že spolupráce se Španělskem se řadí vůbec k těm nejhorším. Také domluva stáže probíhala chaoticky, její program jsme obdrželi v nedostatečném časovém předstihu. Přestože by na ústředním orgánu měli působit pracovníci, kteří hovoří anglicky, na poslední chvíli jsem se dozvěděla, že je třeba, abych měla tlumočnicka do španělštiny. Naštěstí se nabídla pracovnice Velvyslanectví České republiky v Madridu.

Přístup ústředního orgánu pro mezinárodní únosy dětí byl nevlídný, cítila jsem až jistý despekt. Pracovnice ústředního orgánu v podstatě sdělila, že ústřední orgán ve Španělsku nechce zahajovat návratová řízení, protože si myslí, že v případě jednoho únosu z roku 2009 do České republiky neposkytl Úřad dostatečný servis, když požadoval překlad několika dokumentů do českého jazyka. Španělský ústřední orgán považuje své jednání za reciprocitu. Jednalo se o velmi neprofesionální přístup. Ústřední orgán uváděl řadu zástupných problémů, které znesnadňují spolupráci (ve Španělsku není možné provést úředně ověřený překlad dokumentu do českého jazyka, je problém dodávat úředně ověřené kopie apod.). Nabízela jsem vstřícný přístup a zlepšení spolupráce, tato snaha však nepadla na úrodnou půdu.

Přístup ústředního orgánu pro vymáhání výživného byl vstřícný, ale bohužel na tomto oddělení pracuje pouze jedna osoba, která nemůže efektivně zajistit hladký průběh vymáhání výživného ze Španělska. Aktuálně je jeden rok pozadu při zpracovávání spisů. Proto dochází k tak velkým průtahům v odpovědích ústředního orgánu. Často reagují až za rok od odeslání návrhu. Dalším problémem, kterému tento ústřední orgán čelí, je nedostatečná spolupráce ostatních španělských orgánů, která je přičítána faktu, že Španělsko se dělí na více relativně autonomních oblastí, které spolu jen neochotně komunikují.

Celkem jsem na ústředním orgánu strávila asi 3 hodiny. Zbytek stáže jsem absolvovala na jiných institucích.

Celkově stáž umožnila identifikovat problematické body při spolupráci se Španělskem (poskytování bezplatné právní pomoci, zahajování návratových řízení) a snažila se je řešit. Zatím čekáme, zda se v budoucnu spolupráce skutečnělepší.

VÝŽIVNÉ

Vzhledem k faktu, že jak Španělsko, tak Česká republika jsou členskými státy Evropské unie, použije se při spolupráci při vymáhání výživného nařízení Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“). Pouze pokud je výživné vymáháno na základě rozhodnutí vydaného před vstupem České republiky do Evropské unie (1. 5. 2004), je nutné postupovat dle Úmluvy ze dne 23. listopadu 2007 o mezinárodním vymáhání výživného na děti a dalších druhů vyživovacích povinností v plynajících z rodinných vztahů.

Celkem se ze Španělska ročně vymůže asi 50 - 100.000,- Kč. Jedná se o jeden případ vymáhání výživného, kdy povinný platí dobrovolně. Úřad nevedl k dubnu 2014 žádný spis vymáhání výživného do Španělska.

Jak bylo uvedeno výše, při vymáhání výživného spolupracuje Úřad s Ministerstvem spravedlnosti Španělského království. Za rok 2012 měl tento orgán celkem 87 nových případů, převažuje vymáhání výživného ze Španělska do ostatních zemí.

Po přijetí žádosti o vymáhání výživného ji ústřední orgán nejprve zkontroluje a poté vyzve policii, aby dohledala povinného na území Španělska. Pokud policie nalezne povinného a ten neuhradí dlužné výživné, ani je nezačne splácet, státní zástupce (abogadodelEstado) zahájí řízení o výkon rozhodnutí ve věci vyživovací povinnosti. Poté připadá v úvahu výkon rozhodnutí prodejem movitých věcí povinného, srážky ze mzdy apod. Bohužel nemáme zkušenost s tím, že by řízení vůbec do této fáze došlo.

Vzhledem k tomu, že na ústředním orgánu pracuje pouze jedna osoba, vyřízení žádosti trvá dlouho, o aktuálním stavu informuje ústřední orgán 1-2x ročně.

Neplacení výživného je ve Španělsku trestným činem. Pokud povinný po dobu 2 měsíců neplní vyživovací povinnost, může druhá strana podat žalobu.

Abychom shrnuli, při vymáhání výživného vnímáme ze strany španělského ústředního orgánu velmi špatnou spolupráci. Nedostatky vidíme především v dlouhých lhůtách při odpovědi, zde se však jedná o problém nedostatečného personálního zajištění ústředního orgánu. Bohužel dochází k tomu, že nejsou respektovány lhůty, které stanoví nařízení o výživném. Úřad ve věci zajištění závazků plynoucích z práva Evropské unie činí další kroky. Problémem je i nedostatečná spolupráce ústředního orgánu s dalšími španělskými subjekty, z ejména s policií a státními zástupci. V podstatě lze říci, že aktuálně lze výživné ze Španělska vymoci pouze na základě dobrovolných plateb povinného.

ÚNOSY

Španělsko i Česká republika jsou smluvními státy haagské únosové úmluvy. Na základě této úmluvy lze žádat o navrácení nezletilého dítěte do místa jeho obvyklého bydliště nebo o zajištění styku s ním. Vzhledem k tomu, že Španělsko i Česká republika jsou členskými státy Evropské unie, použije se v případech protiprávních přemístění a zadržení dětí také nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis“).

Úřad řeší ročně asi 2 případy únosů ve vztahu ke Španělsku. Můžeme říci, že mírně převažují únosy do České republiky. V této statistice figurují pouze únosy, při kterých byla zahájena spolupráce ústředních orgánů obou států, tedy byla odeslána oficiální žádost o navrácení. Nejsou zde zahrnuty případy, kdy Úřad sice komunikuje s rodiči v únosové problematice, ale rodiče se rozhodnout nepodat žádost o navrácení nebo se únosu podaří zabránit včasou

intervencí. Do statistiky také nejsou zahrnuty únosy, které rodiče vyřeší bez asistence Úřadu.

V případech protiprávních zadržení a přemístění nezletilých je třeba mít zejména na paměti, že svěření dítěte do péče jednomu z rodičů neznamená, že tento rodič může jednostranně rozhodovat o věcech důležitých pro výkon rodičovské odpovědnosti (např. místo určení bydliště dítěte). Podle § 877 občanského zákoníku potřebuje pro přestěhování souhlas druhého rodiče nebo rozhodnutí soudu, které tento souhlas nahradí.

V případech únosů do Španělska a ze Španělska spolupracuje Úřad s Ministerstvem spravedlnosti Španělského království, konkrétně s oddělením Servicio de Convenios. Ministerstvo uvádí, že mělo za rok 2012 celkem 214 nových případů, z toho 2/3 byly únosy do Španělska.

Pokud kdy dojde k protiprávnímu přemístění dítěte do Španělska, je třeba společně s žádostí o navrácení ve španělštině, angličtině nebo francouzštině odeslat také listiny, které dokládají, že dítě mělo obvyklý pobyt na území České republiky. Zpravidla se jedná o potvrzení od praktického lékaře, ze školy, školky, kroužků apod.

Po odeslání žádosti španělský ústřední orgán zpravidla do několika měsíců potvrdí přijetí žádosti o navrácení. Poté sdělí, zda jsou třeba další listiny pro zahájení návratového řízení. Bohužel z naší zkušenosti plyne, že španělský ústřední orgán potvrdí přijetí žádosti někdy téměř po 4 měsících a žádá dodání podkladů, které haagská únosová úmluva nepředvídá (např. potvrzení o placení výživného žadatelem). Po odeslání dodatečných podkladů se většinou ústřední orgán odmlčí. V posledním případě protiprávního přemístění do Španělska ústřední orgán otálel s odpovědí a po uplynutí více než roku od podání žádosti a nescetného urgování sdělil, že návratové řízení nezahájí. Údajně si je má zahájit žadatel na vlastní náklad a má si najít vlastního advokáta. V té době už uplynula lhůta pro úspěšné podání žaloby o navrácení.

Tato praxe jde zcela proti smyslu úmluvy, neboť Španělsko deklarovalo, že ústřední orgán žadatele v návratovém řízení bezplatně zastupuje a řízení sám zahajuje.

Podle sdělení španělského ústředního orgánu během stáže se jim „nechtělo návratové řízení zahájit“. Považuji to za alarmující porušení haagské únosové úmluvy. Úřad v tomto ohledu činí další kroky.

Při stáži ústřední orgán sdělil, že obecně postupuje tak, že po podání žádosti o navrácení vypátrá dítě, určí místně příslušný soud a zahájí návratové řízení. Žadatel není účastníkem řízení a nemůže se jím stát. Ústřední orgán nenabízí mediaci, nepodporuje smírné řešení a nejedná přímo s klientem. Ve Španělsku jsou případy protiprávních přemístění dětí řešeny

v rámci dekoncentrované soustavy soudnictví. Řízení v prvním stupni trvá údajně 4-6 měsíců, ve druhém stupni pak 6 měsíců.

Na rozdíl od České republiky nejsou ve Španělsku nařizovány záruky. Záruky bývají nařizovány z důvodu, aby se rodič únosce mohl bezpečně navrátit společně s nezletilým dítětem (zpravidla se jedná o zajištění dočasného bydlení, zdržení se odejmutí dítěte z faktické péče rodiči únosci nebo zdržení se bránění styku rodiči s ním apod.).

Soud může vydat souhlas s vycestováním. Efektivita tohoto opatření závisí na tom, zda dítě cestuje do nebo mimo Evropskou unii či nikoliv. Pokud dojde k protiprávnímu přemístění dítěte, je možné podat trestní oznámení pro únos dítěte (čl. 225 španělského trestního zákoníku).

V únosových případech je spolupráce se španělským ústředním orgánem velmi špatná. Komunikace vážne a je pouze občasná. Ústřední orgán zaslá e-maily na adresy, které nikdy neexistovaly, a poté se jich dovolává. Na druhou stranu, pokud se jedná o únos do České republiky, španělský ústřední orgán odpovídá téměř obratem. Nemáme téměř žádné zkušenosti se zahájením návratového řízení španělským ústředním orgánem. Pouze v jednom případě se to podařilo (a to po politické intervenci). Je třeba mít na paměti, že opuštěný rodič není účastníkem návratového řízení, zastupuje jej ústřední orgán.

STYK

O styk s nezletilým dítětem je možné žádat obdobným způsobem jako při podávání žádosti o navrácení. Ústředním orgánem je v tomto případě také Ministerstvo spravedlnosti Španělského království, oddělení Servicio de Convenios. Španělský soud může následně rozhodnout o způsobu výkonu českého rozhodnutí ve Španělsku nebo vydá vlastní rozhodnutí o styku s nezletilým dítětem.

Zatím nemáme zkušenost se zajišťováním styku s dítětem žijícím ve Španělsku. První žádosti odmítl ústřední orgán přijmout a zpracovat s odůvodněním, že dítě se již delší dobu nachází na území Španělska. Podle výkladu španělského ústředního orgánu lze o zajištění styku žádat pouze bezprostředně poté, co bylo dítě protiprávně přemístěno. Podotýkám, že běžná praxe mezi ostatními státy je zajišťovat styk s dítětem, s nímž nemá (nebo má omezený) kontakt jeden z rodičů neohledně na to, zda vůbec k únosu došlo. Také tuto otázku nedostatečně spolupráce Úřad dále řeší.

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Provedení sociálního šetření je možné ve Španělsku žádat na základě čl. 55 nařízení Brusel II bis.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST
www.esfcr.cz

Žádost o zprostředkování šetření se prostřednictvím Úřadu zasílá Ministerstvu spravedlnosti Španělského království. Tento ústřední orgán působí jako centrála, která žádost o sociální šetření zprostředkuje místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí při větších městských úřadech. Zpravidla se jedná o rozsáhlejší zprávy (kolem 6 stran), které bývají dodávány v horizontu 1-2 let. Sociální šetření není zpoplatněno.

V žádosti o sociální šetření je třeba uvést údaje o dítěti a zdůvodnění, proč je dítě v ohrožení. Pokud není dítě v ohrožení, nebo neexistuje podezření, že by dítě mohlo být ohroženo, nelze šetření provést. Je důležité v žádosti uvést adresu nezletilého, pokud uvedena není, je nutné nejprve po nezletilém pátrat prostřednictvím policie, což způsobí zdržení. Na provedení sociálního šetření je rodina dopředu upozorněna.

V případech domácího násilí je možné se ve Španělsku obrátit na soukromé i státní organizace jako je Fundaciónmujeres nebo Ministerio de Igualdad.

V případě ohrožení násilím lze volat obecné číslo 016, osoby se sluchovými obtížemi číslo 900 116 016.

ZÁVĚR

Španělsko je zemí, se kterou Úřad nespolupracuje příliš intenzivně, což je zřejmě dobře, protože tato spolupráce je jedna z vůbec nejhorších v celé agendě. Výživné ze Španělska se ve valné většině případů nedaří vymoci, žádosti o navrácení a zajištění styku ústřední orgán bojkotuje. Celkově lze pozorovat, že si Španělské království vykládá právní nástroje pro spolupráci ústředních orgánů jinak, než je obvyklé. Španělský ústřední orgán pro únosy spolupracuje jen velmi neochotně a často jen v případech, kdy se snaží navrátit dítě do Španělska. Nevymahatelnost výživného ze Španělska je způsobena jednak nedostatečným personálním zajištěním ústředního orgánu a jednak špatnou spoluprací španělských orgánů (policie, státní zástupci). Jediná oblast, která relativně funguje, je oblast sociálního šetření. I zde je však třeba počítat s velkými prodlevami s odpovědí.

ZKUŠENOSTI SE SPOLUPRACÍ S ITÁLIÍ

PETRA HUBOVÁ

ÚVOD

Ačkoliv se geograficky nejedná o nejbližší zemi, počet případů, které Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) řeší ve vztahu k Itálii, není zanedbatelný. Pro srovnání k dubnu 2014 evidoval Úřad 146 živých spisů, a to bez započítaných obecných nebo anonymních dotazů.

Drtivá většina agendy představuje dožádání vůči italské straně, což znamená, že je nutná aktivita tamních orgánů. Nejčastěji řešeným typem případů jsou žádosti o vymáhání výživného z Itálie, přičemž z počtu 85 živých spisů vymáhání výživného, se pouze v jednom případě vymáhá pro oprávněného, který se nachází v Itálii. Výjimku v tomto směru tvoří agenda mezinárodních únosů dětí, kde převažují žádosti o navrácení dětí do Itálie, kterých je každoročně několik, přičemž žádost v opačném směru je obvykle podávána nanejvýše jedna ročně.

Informace podané v následujícím textu vycházejí z dat nasbíraných během stáže, která se konala ve dnech 15. 4. až 19. 4. 2013 a dále z osobních zkušeností ze zpracování dané agendy. Hlavní část stáže proběhla u italského ústředního orgánu Ministero della Giustizia, Dipartimento per la Giustizia Minorile, Autorità Centrali Convenzionali. Hlavním tématem byla agenda o vymáhání výživného, kterou ústřední orgán převzal od 18. 6. 2011 v souvislosti s nařízením Rady (ES) č. 4/2009 ze dne 18. prosince 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“). Motivem bylo nastavení spolupráce a sdílení zkušeností v této oblasti.

Byl osloven i ústřední orgán ve věcech vymáhání výživného, se kterým Úřad spolupracoval v případech žádostí o vymáhání výživného podaných před 18. 6. 2011. Tato instituce však osobní schůzku odmítla, údajně z časových důvodů.

Pro nastavení spolupráce při řešení případů s Itálií byla taktéž významná návštěva konzulárního oddělení Velvyslanectví České republiky v Římě. Tento zastupitelský úřad se totiž často dostává do role ad hoc prostředníka pro komunikaci s místními orgány, které na jiné pokusy o kontakt nereagují.

ÚSTŘEDNÍ ORGÁN

Funkci italského ústředního orgánu v oblasti působnosti Úřadu plní Ministero della Giustizia, Dipartimento per i diritti e la giustizia minorile, Autorità Centrali Convenzionali (Ministerstvo spravedlnosti, Odbor justice mladistvých, ústřední orgán dle mezinárodních smluv). Tato sekce italského ministerstva spravedlnosti je dlouhodobým parterem Úřadu při řešení případů mezinárodních únosů dětí dle Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí ze dne 25. 10. 1980 (dále jen „haagská únosová úmluva“), respektive Nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. 11. 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské odpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis“). Necelý rok před zahájením stáže se tento orgán stal i ústředním orgánem dle nařízení o výživném.

V čele odboru stojí ředitelka, v době stáže činil stálý aparát dvanáct referentů, přičemž 9 bylo přiděleno agendě mezinárodních únosů a 3 agendě vymáhání výživného, s občasnou výpomocí z jiných oddělení. Zajímavostí je, že znalost cizího jazyka není na italském ústředním orgánu podmínkou pro práci referenta. K dispozici je na stálý úvazek tlumočnice, která má na starost většinu překladů přípisů, které ústřední orgán obdrží v cizím jazyce. Je poměrně s podivem, že s ohledem na množství korespondence, které tato instituce denně obdrží, je italské ministerstvo spravedlnosti schopné operativně reagovat.

VÝŽIVNÉ

Problematika vymáhání výživného z Itálie je dlouhodobě velmi ožehavým tématem. Před použitelností nařízení o výživném, tedy do 18. 6. 2011, vykonávalo funkci ústředního orgánu Ministero dell'Interno (italské ministerstvo vnitra). Tento ústřední orgán byl ustanoven pro účely Úmluvy o vymáhání výživného v cizině, publikované vyhláškou ministra zahraničních věcí a č. 33/1959 Sb. (dále jen „newyorská úmluva“).

Spolupráce s Ministero dell'Interno je velmi špatná a její naprostou neefektivitu opakovaně potvrdili i zahraniční kolegové z ostatních evropských zemí.

Dosavadní postup při vymáhání výživného probíhal tak, že přijímací orgán zkontroloval podklady, které poté zaslal místně příslušnému úřadu (*prefettura*) v místě bydliště povinného, která od tohoto okamžiku přebírá aktivní úlohu při vymáhacím procesu. Ověřuje pobyt a příjmy dlužníka, povinná osoba je vyzvána k dobrovolnému placení a případně jsou činěny další úkony v rámci vymáhacího řízení. V případě, že dlužník neuhradí výživné dobrovolně, nastává druhá fáze vymáhacího řízení, jejímž výsledkem by měl být nucený výkon rozhodnutí, který by měl dozorovat ústřední orgán.

Bohužel, z praktických zkušeností Úřadu nelze potvrdit, jakým způsobem tato část řízení probíhá. Není výjimkou, že jednotlivé úkony italské straně trvají několik měsíců i let.

Zásadním problémem je přístup italských orgánů, které jsou nečinné a nekomunikují. Není výjimkou, že přes deset urgencí je českému ústřednímu orgánu zaslána jedna zpráva v průběhu dvou až tří let. Obvykle se jedná o stručné, a často zcela bezobsažné sdělení. Úřad tak často nemá k dispozici informace o stavu případu. Navzdory několikerým hromadným urgencím a osobní intervenci se doposud nepodařilo tuto bezúspěšnou situaci změnit.⁴²

S ustanovením nového ústředního orgánu se situace změnila alespoň v oblasti komunikace. Prvotní překážka v podobě jazykových požadavků italské strany (obousměrná komunikace by měla probíhat výhradně v italštině), byla částečně odstraněna, kdy v rámci jednání během stáže b y lo d ohodnuto, ž e z právy z českého ústředního orgánu mohou být odesílány v anglickém jazyce.

Aktuálně probíhá proces zpracování žádosti o vymáhání výživného následovně: Italský ústřední orgán přijme žádost a zkontroluje její náležitosti, příjem žádosti potvrdí, případně si vyžádá doplnění. Tato první písemnost je obvykle odeslána ve lhůtě 30 dní stanovených nařízením. Poté následuje proces potvrzení místa bydliště dlužníka a výzva k dobrovolnému plnění. Souběžně by mělo probíhat prošetření jeho majetkových a příjmových poměrů pro účely exekuce, k tomu je využíváno zejména dožádání italské finanční policie (Guardia di Finanza). V případě, že dlužník odmítne splnit svůj závazek dobrovolně a prošetření jeho majetkových poměrů prokáže, že není možná exekuce, italská strana spis uzavře a vrátí podklady. Nové prověření poměrů dlužníka může proběhnout nejdříve po uplynutí 1 roku.

Pokud má dlužník příjem, případně majetek větší hodnoty, italský ústřední orgán zprostředkuje oprávněnému právní zastoupení v místě, kde má být podán návrh na výkon rozhodnutí. Právní pomoc je zajišťována v rámci systému bezplatné právní pomoci, pro oprávněné do 21 let je zajištěna bez nutnosti doplnění podkladů. Oprávnění starší 21 let musí spolu s žádostí o vymáhání výživného vyhotovit i žádost o přiznání bezplatné právní pomoci dle směrnice Rady 2003/8/EC z 27. ledna 2003 o usnadnění přístupu ke spravedlnosti v přeshraničních sporech stanovením minimálních společných pravidel pro právní pomoc v takovýchto s porech. Pro účely podání této žádosti spolupracuje Úřad s Mezinárodním odborem civilním Ministerstva spravedlnosti ČR.

Je třeba upozornit na fakt, že pokud je oprávněnému přiznána bezplatná právní pomoc, je obvykle nutné, aby poté přímo komunikoval s ustanoveným advokátem, a to v italštině.

Neplacení v výživného je v Itálii sice trestným činem, je však velmi obtížné prokázat, že jednání dlužníka naplnilo skutkovou podstatu tohoto trestného činu. Jsou zkoumány

⁴² Úřad se například setkal s případem, kdy k uznání českého rozhodnutí italským soudem došlo po 16 letech od podání žádosti o vymáhání výživného.

majetkové poměry povinného a oprávněného a musí být prokázáno, že oprávněný byl uveden do stavu nouze. V praxi jen velmi zřídka dojde k odsouzení povinného a dle sdělení italských kolegů tento postup obvykle ani nemotivuje dlužníka k tomu, aby výživné hradil.

V praxi při vymáhání výživného doposud nebyl zaznamenán případ, kdy by platba byla zaslána prostřednictvím ústředního nebo přijímajícího orgánu. V italské agendě se setkáváme pouze s případy, při nichž povinný začal platby hradit dobrovolně a případně je přeposílat prostřednictvím Úřadu.

Nový ústřední orgán nemá doposud mnoho zkušeností s problematikou vymáhání výživného, spisy jsou z italské strany uzavírány i v případech, že dlužník na výzvu zareaguje a začne hradit výživné dobrovolně. V roce 2012 evidoval italský ústřední orgán 421 živých spisů, přičemž pouze 8 z nich se týkalo vymáhání pro oprávněné žijící v Itálii. V době konání stáze nebyl ani jeden z případů ve fázi, kdy by italský soud nařídil exekuci majetku dlužníka.

Úřad obvykle spisy neuzavírá ani v případech, kdy je dočasně nemožné výživné vymoci z důvodu nemajetnosti dlužníka a situaci nadále monitoruje. V případě Itálie je však třeba neustále podávat nové žádosti, což zvyšuje administrativní zátěž pro oprávněnou stranu.

PROTIPRÁVNÍ ZADRŽENÍ A PŘEMÍSTĚNÍ DÍTĚTE (TZV. RODIČOVSKÉ ÚNOSY DĚTÍ)

Itálie je členským státem Evropské unie a smluvním státem haagské únosové úmluvy. V případě řešení případů protiprávně přemístěných nebo zadržovaných dětí tzv. mezinárodních únosů dětí mezi Českou republikou a Itálií se tedy postupuje podle výše uvedené úmluvy a nařízení Brusel II bis.

Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí řeší každý rok přibližně dva až tři únosy dětí z Itálie do ČR, naopak případy v opačném směru jsou řešeny zřídka, například v posledních pěti letech Úřad řešil pouze tři únosy do Itálie.

Únos dítěte mimo hranice státu je v Itálii trestným činem, a to i v případě, že únoscem je rodič. Je třeba důrazně upozornit, že tento trestný čin je vyšetřován ex-offo, tedy pokud se opuštěný rodič se svým případem obrátí na policejní orgány v Itálii a je zahájeno vyšetřování případu, nelze případné trestní řízení ukončit pouze na základě dohody rodičů, nebo na žádost rodiče, který případ nahlásil. Od trestního stíhání mohou upustit pouze příslušné italské orgány činné v trestním řízení, respektive příslušný státní zástupce.

Oproti problematice vymáhání výživného je však spolupráce s italským ústředním orgánem velmi dobrá. Reakce na dotaz je obvykle zaslána v průběhu několika dnů. Řízení o navrácení se v Itálii vyznačuje tou zvláštností, že v něm má velmi silnou pozici kancelář státního zástupce při místně příslušném Soudu pro mladistvé (Tribunale per i Minorenni).

Italský ústřední orgán po přijetí žádosti o navrácení zkontroluje náležitosti žádosti a ověří pobyt dítěte. Po nalezení dítěte je rodič, který je přemístil nebo zadržel, vyzván k dobrovolnému navrácení. Pokud k němu nedojde, je případ předán místně příslušnému státnímu zastupitelství. Tento orgán má v kompetenci další řešení případu, oproti jiným státům není žaloba o navrácení podávána opuštěným rodičem, ale přímo státním zastupitelstvím, které v průběhu řízení vystupuje jako třetí nezávislá strana, která v podstatě dohlíží na dodržení ustanovení haagské únosové úmluvy. Žadatel nemusí být v řízení zastoupen advokátem, může si však na vlastní náklady zastoupení zajistit. Doposud jsme se s přidělením bezplatné právní pomoci v těchto případech nesetkali.

Více jak polovina případů únosů do Itálie je vyřešena v průběhu prvních 6 měsíců od podání žádosti o navrácení.

V Itálii doposud neexistuje komplexní úprava problematiky mediací a při řešení únosových případů není žádným způsobem systematicky podporována.

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Provedení sociálního šetření je možné v Itálii žádat na základě čl. 55 nařízení Brusel II bis.

Žádost o zprostředkování šetření se prostřednictvím Úřadu zasílá italskému ústřednímu orgánu MinisterodellaGiustizia, který žádost postoupí místně příslušnému orgánu péče o děti v místě, kde se dítě zdržuje.

Italské orgány obvykle nemají problém zprávu ze sociálního šetření vyhotovit, a to nejen v případech, kdy se na území Itálie zdržuje dítě, ale například i v situacích, kdy je třeba prošetřit poměry pro účely krátkodobé návštěvy, případně pro účely svěření dítěte do péče na území Itálie. Nejedná se o prošetření majetkových poměrů rodiče povinného výživou - v těchto případech je nutné použít prostředků, které nabízí nařízení o výživném. Soudy by v případě potřeby zjištění informací pro účely řízení měly vždy postupovat dle nařízení Rady (ES) č. 1206/2001 ze dne 28. května 2001 o spolupráci soudů členských států při dokazování v občanských nebo obchodních věcech.

Italský ústřední orgán zprostředkuje šetření v situacích, kdy se dítě zdržuje v Itálii, a to i opakovaně. Problematická je ovšem lhůta, v níž lze očekávat výsledek šetření. S ohledem na skutečnost, že postup místních orgánů sociálně-právní ochrany dětí se velmi liší, může být zpráva zaslána v horizontu jednoho měsíce, avšak i po uplynutí více než 1 roku. Prodleva se obvykle zvětšuje při opakovaných šetřeních. V případě, kdy je nad výchovou dítěte stanoven dohled českého soudu lze důvodně předpokládat, že by italská strana trvala na přenesení příslušnosti italskému soudu dle čl. 15 nařízení Brusel II bis.

ZÁVĚR

Spolupráce s italskými orgány je poměrně komplikovaná a je třeba se obrnit trpělivostí. Zatímco v oblasti mezinárodních únosů probíhá kontakt prakticky bez problémů, v ostatních případech je třeba počítat s tím, že rychlé řešení situace může komplikovat dlouhá reakční doba některých italských institucí.

Nejproblematictější je přístup italských orgánů k vymáhání výživného. Přijímající orgán, který dle 18. 6. 2011 fungoval jako primární kontaktní místo, vykazoval v oblasti axní a neprofesionální přístup. Nový ústřední orgán výrazně zlepšil úroveň spolupráce.

V Itálii však bude třeba, aby byly přijaty změny v systému a přístupu k řešení případů vymáhání výživného, zejména ze strany vnitrostátních orgánů státní správy a soudů. V každém případě je třeba se připravit na skutečnost, že za současné situace lze u jednotlivých případů vymáhání výživného očekávat výsledky nejdříve v horizontu několika let.

ZKUŠENOSTI ZE SPOLUPRÁCE S FRANCIÍ

MICHAELA KLEČKOVÁ

ÚVOD

Z hlediska počtu případů patří spolupráce s k menším agendám úřadu. K dubnu 2014 vedl Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (dále jen „Úřad“) asi 60 aktivních spisů. Většinu případů tvoří dotazy na možnosti řešení životní situace, kterou ovlivňuje přeshraniční prvek v rodině. Druhou největší skupinu představují případy vymáhání výživného. Ve valné většině se jedná o vymáhání výživného z Francie do České republiky. Každý rok je řešeno také několik případů únosů dětí a zajištění styku s nimi v e smyslu Úmluvy o občanskoprávních aspektech mezinárodních únosů dětí publikovaná v č. 34/1998 Sb. (dále jen „únosová úmluva“). Jedná se většinou o 2 - 4 případy ročně. Další skupinu představují případy, kdy Úřad vystupuje jako kolizní opatrovník, tedy zastupuje zájem nezletilého dítěte v opatrovnickém řízení s přeshraničním prvkem u českého soudu. Nejmenší část případů tvoří žádosti o sociální šetření, ve valné většině případů se jedná o žádosti o prošetření poměrů ve Francii.

STÁŽ A ÚSTŘEDNÍ ORGÁNY

Stáž ve Francii se konala ve dnech 15. 4. až 19. 4. 2013 u celkem tří partnerských institucí. Ve Francii neexistuje jeden ústřední orgán, který by klientům nabízel pomoc jak při vymáhání výživného, tak při zajišťování navracení nezletilých dětí a styku s nimi, umožňoval prošetření poměrů, nebo měl na starosti mezinárodní osvojení dětí a zajišťoval mediace. Tyto služby klientům, které nabízí Úřad, jsou ve Francii rozděleny mezi pět orgánů. V rámci této stáže byly navštíveny tři z nich:

- **PJJ:** M inistère de l a J ustice, D irection de l a pr otection judiciaire de l a jeunesse, Bureau de la législation et des affaires juridiques (ústřední orgán pro sociální šetření)
- **MAE:** M inistère des af fairesétrangères, B ureau d u recouvrement des créancesalimentaire à l'étranger (ústřední orgán pro vymáhání výživného)
- **BECCI:** M inistère de l a J ustice, D irection de s af fairesciviles e t dus ceau, Bureau de l'entraide civile et commerciale internationale (ústřední orgán pro únosy a styk)

Mediace a mezinárodní osvojení byly náplní jiných sekcí projektu, ústřední orgány těchto oblastí proto navštíveny nebyly.

První část stáže proběhla na PJJ, tedy specializované oddělení Ministerstva spravedlnosti Francouzské republiky, které se zabývá právní ochranou nezletilých. Zde byl představen francouzský soudní systém s důrazem na péči o nezletilé a soudnictví ve věcech mládeže. Byl přiblížen i systém sociálně-právní ochrany dětí ve Francii. V odpoledních hodinách druhého dne se diskutovalo o možnostech spolupráce při mezinárodních sociálních šetření. Úřad spolupracuje s tímto ústředním orgánem zatím málo, nicméně dodaná sociální šetření jsou velmi kvalitní a podrobná.

Další část stáže se konala na MAE, tedy oddělení vymáhání výživného ze zahraničí Ministerstva zahraničních věcí Francouzské republiky. Zde byl vysvětlen systém práce při vymáhání výživného ze zahraničí a do zahraničí, postup francouzského ústředního orgánu a jeho spolupráce s dalšími státními orgány. Z pohledu Úřadu se jedná o spolehlivý úřad, který jedná poměrně rychle, někdy je však příliš formalistický, což efektivitu procesu vymáhání výživného snižuje.

Poslední dva dny stáže proběhly na BECCI, oddělení Ministerstva spravedlnosti, které se zabývá případy mezinárodních únosů a styku. Spolupráce s tímto úřadem je pružná, rychlá a efektivní.

VÝŽIVNÉ

Vzhledem k faktu, že jak Francie, tak Česká republika jsou členskými státy Evropské unie, použije se při spolupráci při vymáhání výživného nařízení Rady (ES) č. 4/2009 z dne 18. 12. 2008 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností (dále jen „nařízení o výživném“).

Jak bylo uvedeno výše, při vymáhání výživného spolupracuje Úřad s Ministerstvem zahraničních věcí Francouzské republiky. Tento orgán má větší nápad agendy než Úřad. Za rok mívá kolem 350 nových případů. Zajímavostí je, že tento úřad nejedná osobně přímo s klientem. Komunikace je ve valné většině případů pouze písemná, občas i telefonická. Tento úřad nemá ekonomické oddělení a nezajišťuje transfer vymoženého výživného klientům. Ministerstvo zahraničních věcí funguje spíše jako ústřední bod, který organizuje činnost ostatních státních institucí jako je policie, soudy nebo soudní vykonavatelé. Zajišťuje také překlady dokumentů. V případech vymáhání výživného klade francouzský ústřední orgán důraz na smírné řešení.

Vymáhání výživného je zahájeno odesláním žádosti o vymáhání výživného společně s jejími dalšími náležitostmi ústřednímu orgánu. Ve většině případů je třeba připojit výtah ze soudního rozhodnutí ve francouzském jazyce, plnou moc pro ústřední orgán, rodný list s překladem do francouzského jazyka, vyčíslení dluhu a opis rozhodnutí o vyživovací povinnosti s doložkou právní moci rozhodnutí.

Po přijetí žádosti o vymáhání výživného je postup francouzského ústředního orgánu následující:

1. Ústřední orgán nejprve zkontroluje formální náležitost žádosti o vymáhání výživného, případně požádá o jejich doplnění.
2. Následně vyzve povinného k dobrovolnému plnění výživovací povinnosti. Pokud povinný odmítá výživné platit dobrovolně, nebo jej nelze dohledat, může se ústřední orgán obrátit na policii, která po povinném pátrá a ověřuje jeho finanční situaci. Dohledání povinného a tedy i vymáhání výživného může znesnadňovat fakt, že ve Francii neexistuje evidence obyvatel.
3. Pokud nedojde k dobrovolnému placení výživného, může žádat oprávněný o zahájení soudního řízení o vymáhání výživného. Pro zahájení soudního řízení o vymáhání výživného je nutné vyplnit formulář žádosti o přidělení bezplatného právního zástupce a doložit příjmy oprávněného a osob s ním žijících v e společné domácnosti. Formulář je možné vyplnit i anglicky.
4. Na základě žádosti oprávněného je mu přidělen bezplatný právní zástupce (soudní vykonavatel), který se obrátí na soud v místě bydliště povinného a požádá výkon rozhodnutí (srážkami ze mzdy, prodejem movitých věcí apod.). Vymožené částky výživného klientovi zasílá přímo soudní vykonavatel.

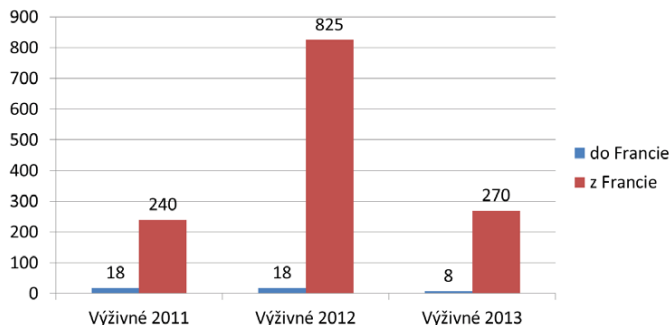
Většina případů vymáhání výživného z Francie se vyřeší dohodou ve smírné fázi řízení. Z tohoto důvodu proto nemáme mnoho zkušeností s nuceným výkonem rozhodnutí o výživovací povinnosti ve Francii.

Bohužel je třeba při vymáhání výživného z Francie počítat s delšími lhůtami. Smírná fáze vymáhání trvá od přijetí žádosti o vymáhání výživného 6 měsíců až jeden rok. V případě neúspěšné smírné fáze může trvat další rok získání bezplatného právního zástupce a v dalším roce teprve může dojít k faktickému placení výživného. V nemalé části případů se nepodaří povinného dohledat nebo nemá majetek, který by se mohl stát předmětem exekuce.

Je třeba také mít na paměti, že splátky výživného podléhají ve Francii promlčení. Pokud žádá oprávněný výživné, které bylo splatné před více než 5 lety a povinný namítne promlčení, výživné nebude možné vymáhat. Z praxe Úřadu však známe případy, kdy výživné bylo vymoženo smírně i po více než 10 letech po splatnosti.

Ve Francii, stejně jako v České republice, je neplacení výživného trestným činem. Ve Francii může být neplacení výživného postíženo až 2 lety vězení a pokutou 5.000 EUR. Trestní oznámení je možné podat, pokud povinný neplní výživovací povinnost po dobu minimálně 2 měsíců.

Graf č. 1: Výživné vymožené z Francie a do Francie.

Výše si můžete prohlédnout graf vymoženého výživného v tisících Kč z Francie a do Francie za rok 2013. Statistiku výrazně ovlivnil fakt, že drtivá většina žádostí jsou žádosti o vymáhání výživného z Francie.

Níže si můžete prohlédnout tabulku vymoženého výživného v tisících Kč z Francie a do Francie za rok 2013. Statistiku výrazně ovlivnil fakt, že drtivá většina žádostí jsou žádosti o vymáhání výživného z Francie.

Jak je určována ve Vaší zemi vyživovací povinnost? (soudem, správním orgánem, dohodou, kterou je možné podepsat u např. notáře, advokáta...)

Vyživovací povinnost je určována pouze soudem, může být i schválena dohoda rodičů.

Je stanovena minimální hranice stanoveného výživného?

Ne.

Abychom shrnuli, při vymáhání výživného vnímáme ze strany francouzského ústředního orgánu velmi dobrou a poměrně rychlou spolupráci. Nedostatky vidíme někdy v přehnané formálnosti. Je nutné mít precizně vyplněné výtahy dle příloh I nebo II nařízení o výživném. Ústřední orgán často projevuje neochotu a odmítá přijmout úředně ověřený překlad českého rozhodnutí o vyživovací povinnosti jako písemnost rovnocennou výše uvedenému výtahu. Další nevýhodou, kterou bychom mohli vnímat, je nedostatek kompetencí ústředního orgánu, který aktivně jedná pouze ve fázi smírného řešení vymáhání výživného. V případě nedobrovolného placení výživného je oprávněný odkázán na spolupráci se soudním

vykonavatelem. Ústřední orgán sám po povinném nepátrá, nepodává návrhy na výkon rozhodnutí ani nepředává vymožené výživné oprávněným. V horizontu dl ouhodobé spolupráce vidíme velké zlepšení především v rychlosti komunikace, snaze aktivně se do případů zapojovat a hledat nová řešení.

ÚNOSY

Francie i Česká republika jsou smluvními státy únosové úmluvy. Na základě této úmluvy lze žádat o navrácení nezletilého dítěte do místa jeho obvyklého bydliště nebo o zajištění styku s ním. Vzhledem k tomu, že Francie i Česká republika jsou členskými státy Evropské unie, použije se v případech protiprávních přemístění a zadržení dětí také nařízení Rady (ES) č. 2201/2003 ze dne 27. listopadu 2003 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí ve věcech manželských a ve věcech rodičovské zodpovědnosti (dále jen „nařízení Brusel II bis).

Úřad řeší ročně asi 2 - 4 případy únosů ve vztahu k Francii. Můžeme říci, že mírně převažují únosy do Francie. V této statistice figurují pouze únosy, při kterých byla zahájena spolupráce ústředních orgánů obou států, tedy byla odeslána oficiální žádost o navrácení. Nejsou zde zahrnuty případy, kdy Úřad sice komunikuje s rodiči v únosové problematice, ale rodiče se rozhodnout nepodat žádost o navrácení nebo se únosu podaří zabránit včasnou intervencí. Do statistiky také nejsou zahrnuty únosy, které rodiče vyřeší bez asistence Úřadu.

V případech protiprávních zadržení a přemístění nezletilých je třeba mít zejména na paměti, že svěření dítěte do péče jednomu z rodičů neznamená, že tento rodič může jednostranně rozhodovat o věcech důležitých pro výkon rodičovské odpovědnosti (např. místo určení bydliště dítěte). Podle § 877 občanského zákoníku potřebuje pro přestěhování souhlas druhého rodiče nebo rozhodnutí soudu, které tento souhlas nahradí.

V případech únosů do Francie a z Francie spolupracuje Úřad s Ministerstvem spravedlnosti Francouzské republiky, konkrétně s oddělením BECCI. Samostatné oddělení tohoto ministerstva nabízí klientům v případech únosů také mediaci, tedy smírné řešení rodinného sporu. Ministerstvo spravedlnosti uvádí, že za rok 2012 mělo 284 nových případů únosů a styku. Do této statistiky se však zřejmě zahrnuje veškerá únosová agenda včetně podávání informací klientům.

Pokud kdy dojde k protiprávnímu přemístění dítěte do Francie, je třeba společně s žádostí o navrácení ve francouzštině odeslat také listiny, které dokládají, že dítě mělo obvyklý pobyt na území České republiky. Zpravidla se jedná o potvrzení od praktického lékaře, ze školy, školky, kroužků apod.

Po odeslání žádosti francouzský ústřední orgán zpravidla do několika dní potvrdí přijetí žádosti o navrácení a začne s pomocí policie pátrat po nezletilém dítěti na území Francie.

Je nutno podotknout, že v únosových případech reaguje francouzský ústřední orgán velmi pružně a téměř okamžitě.

Pracovníci ústředního orgánu jsou tzv. magistrats, tedy speciálně vyškolení úředníci, kteří za sebou mají praxi a složili zkoušku. Pouze jeden pracovník je advokát.

Po přijetí žádosti o navrácení a kontrole, zda splňuje všechny náležitosti, podnikne Ministerstvo spravedlnosti následující kroky:

1. Vyzve rodiče únosce dopisem či telefonátem ke smírnému řešení situace a vysvětlí, jaké důsledky může mít jeho jednání. Pokud ústřední orgán nezná adresu rodiče únosce, obrátí se na státní zastupitelství, které následně pátrá prostřednictvím policie. Po dohledání policie rodiče únosce vyslechne.
2. Pokud rodič únosce dítě dobrovolně nenavrátí, ani nepodstoupí mediaci, dá ústřední orgán podnět k zahájení návratového řízení. Ministerstvo spravedlnosti se obracejí na státního prokurátora (Ministère public), který požádá o navrácení dítěte příslušného soudu pro rodinné záležitosti (JugeauxAffairesFamiliales). Zajímavostí je, že účastníky řízení jsou pouze prokurátor a rodič únosce. Opuštěný rodič nemá pozici strany řízení, avšak pokud se dostaví k prvnímu jednání ve věci samé a soud požádá, soud ho jako účastníka řízení přibere. Samotný ústřední orgán není účastníkem řízení.
3. V případě, že je vydáno rozhodnutí o navrácení, které není plněno, je možné žádat nucený výkon rozhodnutí. Rozhodnutí v rodinných věcech nejsou ve Francii nikdy nuceně vykonávána za použití síly. Pokud rodič únosce rozhodnutí nerespektuje, v podstatě neexistuje efektivní prostředek, jak se domoci plnění rozhodnutí o navrácení. Na druhou stranu je neumožňování kontaktu dítěte s rodičem trestným činem, za který může být rodič potrestán odnětím svobody nebo pokutou.

Další zajímavostí při návratovém řízení ve Francii je fakt, že neexistuje koncentrované specializované soudnictví v návratových případech jako v České republice. O žalobách o navrácení rozhodují specializovaní rodinní soudci při soudech velké stolice (Tribunal de Grand Instance) podle místa, kam bylo dítě přemístěno. Těchto soudů je celkem 36.

Soudem druhého stupně je odvolací soud (Cour d'Appel). V případech protiprávního přemístění je možné i dovolání k dovolacímu soudu (Cour de Cassation).

Řízení v prvním stupni trvá ve Francii asi 2 měsíce, u odvolacího soudu další 4 měsíce. Celkem lze očekávat, že o navrácení bude rozhodnuto do půl roku, přičemž rozhodnutí soudu prvního i druhého stupně jsou předběžně vykonatelná.

Pokud hrozí nebezpečí, že rodiče unese dítě z území Francie, může být vydán zákaz vycestování obdobným způsobem jako v České republice. Existuje tzv. opposition à sortir du territoire a interdiction de sortir du territoire. Pokud je vydáno, dítě je zapsáno do

fichierdes personnesrecherchées, tedy do seznamu pohřešovaných osob. Tento seznam je zkoordinovaný se Schengenským informačním systémem. Zda je dítě zapsáno v seznamu, je namátkově kontrolováno celníky na hraničních přechodech.

Dříve mohl také JugeauxAffairesFamiliales zapsat do pasu dítěte, že nesmí vycestovat. Toto opatření již neexistuje.

Na rozdíl od České republiky nejsou ve Francii nařizovány záruky. Záruky bývají nařizovány z důvodu, aby se rodič únosce mohl bezpečně navrátit společně s nezletilým dítětem (zpravidla se jedná o zajištění dočasného bydlení, zdržení se odejmutí dítěte z faktické péče rodiči únosci nebo zdržení se bránění styku rodiči s ním apod.).

V případech únosů nabízí francouzský ústřední orgán mediace. Paralelně jsou vedeny dva spisy, jeden únosový a druhý týkající se mediace. Mediační oddělení Ministerstva spravedlnosti funguje od roku 2011.

Klienti mohou mediaci absolvovat přímo na ústředním orgánu nebo si vybrat ze seznamu mediátorů, kteří ovládají i cizí jazyky. Někteří z mediátorů jsou placení. Samotná mediace na ústředním orgánu je bezplatná, je prováděna osobně, přes telefon nebo přes dopisy (v takovém případě trvá i několik let). Přímo na ústředním orgánu je možné mediovat ve francouzštině, angličtině a španělštině.

Mediátoři nemusí mít speciální výcvik či vzdělání, musí však doložit, jakého vzdělání dosáhli, zda si ožili státní zkoušku, z koušku u soukromé organizace, nebo zda provádějí mediace založené pouze na vlastní zkušenosti. Klienti si na základě těchto kritérií vybírají vhodnou osobu, která jim bude vyhovovat.

Mediační dohoda se nazývá protocold'accord a je třeba, aby ji schválil soud, aby byla vykonatelná. Mediace se v zásadě nabízí na začátku případu.

Abychom shrnuli, v únosových případech je navázána velmi kvalitní spolupráce s francouzským ústředním orgánem. Komunikace probíhá pružně a rychle, nejčastěji e-mailem. V případě zahájení návratového řízení ve Francii je třeba mít na paměti, že opuštěný rodič není účastníkem řízení, pokud o to sám při prvním jednání nepožádá. Při vyřizování rodičovských únosů je kladen důraz na smírné řešení sporu.

STYK

O styk s nezletilým dítětem je možné žádat obdobným způsobem jako při podávání žádosti o navrácení. Ústředním orgánem je v tomto případě také Ministerstvo spravedlnosti Francouzské republiky, oddělení BECCI. Francouzský soud může následně rozhodnout

o způsobu výkonu českého rozhodnutí ve Francii nebo vydá vlastní rozhodnutí o styku s nezletilým dítětem.

Zatím nemáme mnoho zkušeností se zajišťováním styku s dítětem žijícím ve Francii. V nemnoha případech, kterými se zabýváme, bývá překážkou zejména nedostatek vnitrostátní francouzské právní úpravy, který neumožňuje efektivní výkon rozhodnutí. Pokud rodič, který brání ve styku s dítětem, rozhodnutí o styku nerespektuje, v podstatě neexistuje efektivní prostředek, jak se domoci plnění tohoto rozhodnutí. Rozhodnutí navíc nemůže být plněno proti vůli nezletilého. Pokud rodič, u kterého dítě pobývá, dítě na styk řádně nepřipraví, případně na něj dokonce působí, aby k druhému rodiči nešlo, neexistuje způsob, jak výkon rozhodnutí zajistit. Na druhou stranu je neumožňování kontaktu dítěte s rodičem trestným činem, za který může být rodič potrestán odnětím svobody nebo pokutou.

SOCIÁLNÍ ŠETŘENÍ

Provedení sociálního šetření je možné ve Francii žádat na základě čl. 55 nařízení Brusel II bis.

Žádost o zprostředkování šetření se prostřednictvím Úřadu zasílá francouzskému ústřednímu orgánu, kterým je oddělení PJJ Ministerstva spravedlnosti. Tento ústřední orgán působí jako centrála, která žádost o sociální šetření zprostředkuje místně příslušnému orgánu sociálně-právní ochrany dětí při větších městských úřadech (Conseils Généraux). Zpravidla se jedná o rozsáhlejší zprávy (kolem 6 stran), které bývají dodávány v horizontu 2 - 4 měsíců. Sociální šetření není zpoplatněno.

V žádosti o sociální šetření je třeba uvést údaje o dítěti a zdůvodnění, proč je dítě v ohrožení. Pokud není dítě v ohrožení, nebo neexistuje podezření, že by dítě mohlo být ohroženo, nelze šetření provést. Je důležité v žádosti uvést adresu nezletilého, pokud uvedena není, je nutné nejprve po nezletilém pátrat prostřednictvím policie, což způsobí zdržení. Na provedení sociálního šetření je rodina dopředu upozorněna.

V případech domácího násilí se mohou jeho oběti ve Francii obracet na soukromé i neziskové organizace jako je Maisons de la Justice et des droits, Fédération nationales solidarités femmes, Centre d'informations sur les droits des femmes et des familles.

Děti v ohrožení mohou ve Francii v olat z elenou l inku (numérovert) 3 919, o becná k rizová linka la cripee (CG) má číslo 119 (cellule de recueil des informations occupantes).

ZÁVĚR

Francie je zemí, se kterou Úřad nespolupracuje příliš intenzivně, nicméně navázaná spolupráce je kvalitní a probíhá bez větších komplikací. Při stáži věnovaly ústřední orgány pracovníkovi Úřadu nadstandardní pozornost a ochotně vysvětlily specifika francouzského právního řádu, která mohou ovlivňovat průběh návratového řízení či vymáhání výživného.

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz

OCHRANA DĚTÍ BEZ HRANIC: JAK FUNGUJE SPOLUPRÁCE S PARTNERSKÝMI ORGÁNY VE VYBRANÝCH EVROPSKÝCH STÁTECH 2014

Sborník příspěvků z konference pořádané Úřadem pro mezinárodněprávní ochranu dětí 29. 4. 2014 v Brně

Editor: Lukáš Fridrich

Vydal a vytiskl Tribun EU, s. r. o.
Cejl 892/32, 602 00 Brno

Vydání první

Brno 2015

ISBN 978-80-263-0998-7

evropský
sociální
fond v ČR

EVROPSKÁ UNIE

OPERAČNÍ PROGRAM
LIDSKÉ ZDROJE
A ZAMĚSTNANOST

**PODPORUJEME
VAŠI BUDOUCNOST**
www.esfcr.cz